

Red Barnet

**BØRNS
VILKÅR**

JUSTITIA

Rapport |

Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet

Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet

Da Danmark i 2019 fik et Ungdomskriminalitetsnævn gav det anledning til stor debat. Mens formålet med nævnet er et ønske om at skride tidligt og konsekvent ind, så børn og unge ikke ender i en kriminel løbebane, rejste der sig fra starten en lang række spørgsmål blandt fagfolk, organisationer og politikere: Er der i virkeligheden tale om en nedsættelse af den kriminelle lavalder til ti år? Har barnet eller den unge de nødvendige retsgarantier? Er den rigtige målgruppe omfattet, og rammer vi den hårde kerne? Og hvordan oplever børn og unge mødet med et nævn, der har en dommer for bordenden?

I Justitia, Børns Vilkår og Red Barnet har vi igennem alle årene fulgt Ungdomskriminalitetsnævnets arbejde og deltaget aktivt i debatten med politikere og fagfolk i og omkring nævnet.

Med denne analyse har vi taget et spadestik dybere. Med afsæt i en række interviews med børn og unge og fagfolk i og omkring Ungdomskriminalitetsnævnet og på baggrund af vores juridiske og børnefaglige ekspertise giver vi vores svar på nogle af de helt centrale retssikkerhedsmæssige spørgsmål, som processen i Ungdomskriminalitetsnævnet rejser.

Vi håber, at vi med denne analyse kan bidrage til en fornyet debat om både målgruppen og rammerne for fremtidens Ungdomskriminalitetsnævn.

God læselyst.

Indhold

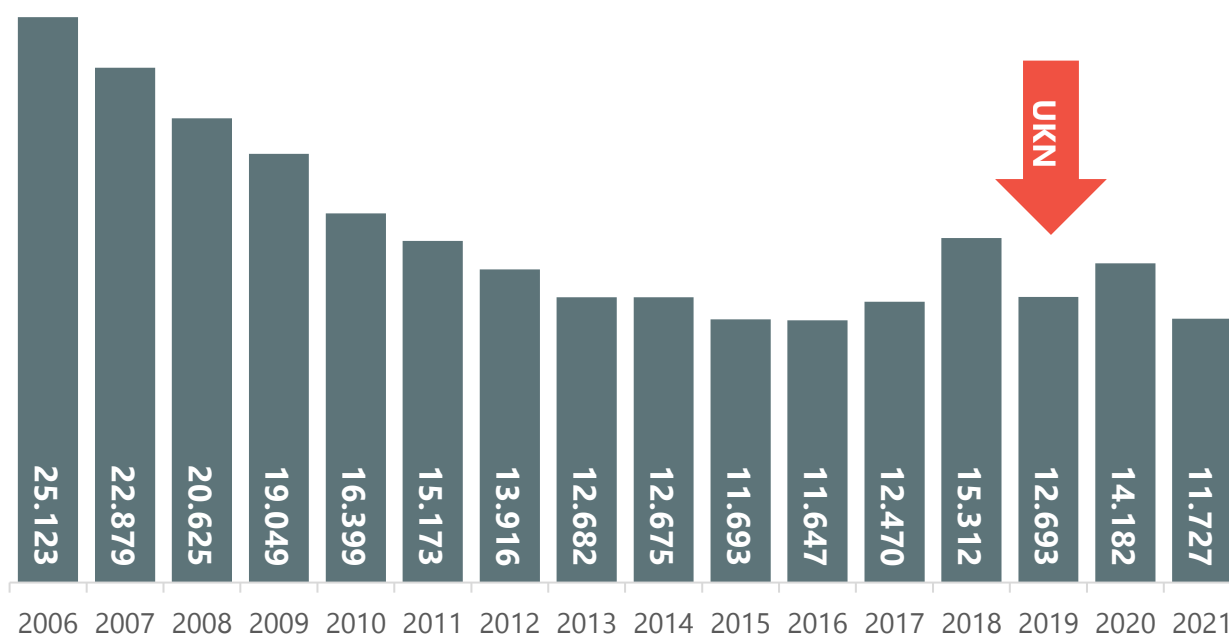
1. Indledning	3
2. Overordnede elementer i nævnsprocessen	14
3. Lovgrundlaget	20
4. Principielle retssikkerhedsmæssige overvejelser	22
5. Uklare roller og pres på kvaliteten af sagsbehandlingen	29
6. Inddragelse af barnet eller den unge	44
7. Manglende klageadgang	66
8. Barnets tarv i processen	70
9. Metode	76
10. Litteratur	78

1. Indledning

Ungdomskriminalitetsnævnet blev oprettet i 2019 med det formål, at børn og unge i alderen 10 til 17 år, der har begået kriminalitet, skal mærke hurtig konsekvens, ligesom der skal iværksættes sociale foranstaltninger med det formål at hjælpe barnet eller den unge ud af kriminaliteten. Nævnet kan både fastsætte en straksreaktion af opdragende og genoprettende karakter og fastsætte et skræddersyet forbedringsforløb for barnet eller den unge af op til to års varighed. I særlige tilfælde kan der for de 10- til 14-årige endog fastsættes et forbedringsforløb på op til fire år.

Oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet skete i en periode, hvor ungdomskriminaliteten ellers samlet set havde været faldende gennem en årrække.

Figur 1: Antal afgørelser/sigtelser for straffelovsovertrædelser mod 10 til 17-årige, baseret på året for mistanke 2006-2021²

I forarbejderne til lovforslaget bemærkes det til denne udvikling, at det dog stadig er en lille del af en ungdomsårgang, som står for en uforholdsmæssig og alt for stor andel af den samlede ungdomskriminalitet.³ Det var angiveligt denne gruppe, man med loven ønskede at hjælpe ud af en kriminel løbebane.

² Justitsministeriets Forskningskontor: "Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2012-2021 - Med separate opgørelser for kommuner og politikredse." Lokaliseret på: [Ny rapport viser fald i ungdomskriminaliteten | Justitsministeriet](#)

³ Lovforslag nr. L 84 fremsat den 26. oktober 2018, lokaliseret på: https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/l84/20181_l84_som_fremsat.pdf

For gruppen af de 15 til 17-årige sker nævnsbehandlingen på baggrund af en dom, hvor en domstol har taget stilling til skyldsspørgsmålet og straf, mens nævnsbehandlingen for gruppen af de 10 til 14-årige alene sker på baggrund af politiets mistanke om kriminel adfærd. Nogle af de foranstaltninger, som nævnet kan pålægge barnet eller den unge, kan være hjemmetidspunkter, fritidsaktiviteter, pædagogisk behandling eller mere indgribende foranstaltninger som anbringelse uden for hjemmet, herunder anbringelse på en sikret institution. Kommunerne fører i samarbejde med ungekriminalforsorgen tilsyn med overholdelse af nævnets afgørelser, og der kan ske genindbringelse i nævnet, f.eks. på grund af manglende overholdelse af nævnets afgørelse.

Både i forbindelse med nævnets etablering og efterfølgende har der bl.a. været rejst kritik af, at der i realiteten er tale om en strafferetlig proces uden de retsgarantier, der normalt kendetegner straffeprocessen, og særligt at processen også omfatter børn og unge under den kriminelle lavalder.⁴

Børn og unge skal have hjælp til at komme ud af en kriminel løbebane, og det skal kunne mærkes, at kriminel adfærd har konsekvenser. Spørgsmålet er dog, om en strafferetslignende proces uden de retsgarantier, der normalt kendetegner straffeprocessen, er den rigtige vej at gå? Dette gælder ikke alene for gruppen af børn og unge i alderen 10 til 14 år, hvor der end ikke sker en domstolsprøvelse af skyldsspørgsmålet, men også for gruppen af børn og unge mellem 15 og 17 år, der allerede har været igennem en straffeprocess, og bagefter sendes gennem en ny proces i nævnet uden de samme retsgarantier.

Denne rapport ser nærmere på nogle af de retssikkerhedsmæssige udfordringer, som Ungdomskriminalitetsnævnet på den baggrund giver anledning til. Justitia, Red Barnet og Børns Vilkår har til brug for rapporten indhentet oplysninger og gennemført en række interviews af fagpersoner, der på forskellig vis deltager i den samlede nævnsproces, herunder efterforskere hos politiet, screeningsmedarbejdere hos politiet, nævnsmedlemmer, en medarbejder hos nævnets sekretariat og ansatte i kommunerne. Herudover er der gennemført interviews med en række børn og unge, der - mens de var i alderen 14 til 17 år - har haft en eller flere sager i Ungdomskriminalitetsnævnet, og en forælder til et barn på 11 år, der har haft en sag i nævnet.

Rapporten er afgrænset til processen frem til og med nævnets afgørelse i sagen, og omfatter således politiets efterforskning af sagerne, sagsbehandlingen i forbindelse med politiets henvisning af sager til nævnet/anklagemyndighedens nedlæggelse af påstand om henvisning til nævnet og nævnets behandling af sagen fra sekretariatets modtagelse af en sag til nævnets endelige afgørelse. Herudover behandles adgangen til at klage over nævnets afgørelser. Rapporten behandler dermed ikke den del af processen efter nævnets afgørelse, som bl.a. omhandler tilsyn og eventuel genindbringelse for nævnet.

---

⁴ Justitia: [Høringssvar til udkast til forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet \(justitia-int.org\)](#). 1. oktober 2018.

Rapportens behandling af politiets efterforskning omhandler samarbejdet mellem de forskellige fagpersoner involveret i nævnsprocessen, og dermed ikke forhold i relation til barnets eller den unges oplevelse af denne del af processen, f.eks. i forbindelse med en eventuel tilbageholdelse og afhøring. Processen herfor følger af de almindelige regler for behandlingen af straffesager hos politiet og er derfor ikke særlige for processen i Ungdomskriminalitetsnævnet. Det skal dog bemærkes, at nævnsprocessen starter op på baggrund heraf, og at oplevelser i denne del dermed formentlig indgår i barnets eller den unges samlede oplevelse af sagens behandling hos myndighederne.

Rapporten ser ikke nærmere på, hvorvidt målet om, at børn og unge skal hjælpes ud af kriminalitet, faktisk opnås med Ungdomskriminalitet. Baggrunden herfor er, at der i skrivende stund ikke ses at foreligge tilstrækkelig viden til, at det er muligt at vurdere dette nærmere, ligesom ordningen endnu er så ny, at det er vanskeligt at vurdere de langsigtede konsekvenser.⁵

Der er ingen tvivl om, at der generelt udføres en grundig og omfattende sagsbehandling af de sager, der er omfattet af processen. Det gælder både for fagpersoner hos politiet, kommunerne, nævnet og ungekriminalforsorgen.

På baggrund af det til denne rapport oplyste, er der dog heller ingen tvivl om, at der bl.a. på grund af manglende klarhed i reglerne og manglen på formelle og ensartede processer er stor risiko for en uens praksis. Der er endog oplyst om enkelte sager, der formentlig fejlagtigt er blevet henvist til nævnsbehandling, og sager, der formentlig skulle være henvist til nævnsbehandling, men som ikke er blevet det.

Der er dog også fortællinger fra flere af de interviewede fagpersoner om, at der kommer noget godt ud af sager, som behandles i nævnet. Der foreligger ikke viden om, i hvilket omfang der opnås en positiv udvikling for barnet eller den unge, og i givet fald, om dette kan henføres til forhold i nævnsprocessen eller de sociale foranstaltninger, som børnene eller de unge har fået i nævnet.

Selvom det er for tidligt at vurdere, om ordningen kan siges at virke efter hensigten, er omfanget af ungdomskriminalitet ikke overordnet set faldet siden indførelsen af nævnsordningen.

Hertil kommer, at det fra flere sider har været anført, at det bedste, der kan siges om ordningen med Ungdomskriminalitetsnævnet er, at den kan tvinge socialforvaltningen til at iværksætte nødvendige

---

⁵ Justitsministeriets forskningskontor belyser dog i devaluering "Udmøntning af afgørelser, tilsyn og genindbringelse af sager", fra 2022, praksis og processer og erfaringer med nævnsprocessen blandt tilsynsførende i ungekriminalforsorgen og kommunalt ansatte, og børns og unges erfaringer med og oplevelser af at efterleve nævnets afgørelser og af det at være under tilsyn ved ungekriminalforsorgen. Devalueringen bygger dog alene på afgørelser fra nævnet begrænset til perioden 1. januar 2019 til 31. oktober 2021, og der ses ikke nærmere oplysninger om, hvordan det er gået børnene og de unge efterfølgende. Derudover er devalueringen baseret på et begrænset antal interviewpersoner (17 kommunale repræsentanter, 7 ungetilsynsførende og 18 børn og unge). Formålet med devalueringen ses da heller ikke direkte at være at vurdere virkningen af ordningen. Lokaliseret på: [Udmøntning af afgørelser, tilsyn og genindbringelse af sager \(justitsministeriet.dk\)](https://www.justitsministeriet.dk/udmøntning-af-afgørelser-tilsyn-og-genindbringelse-af-sager).

og hensigtsmæssige indsatser, som ellers ville blive nedprioriteret på grund af manglende ressourcer i kommunen.

Det er selvsagt positivt, hvis f.eks. korte frister i nævnsprocessen medfører hurtigere behandling af sager, der henvises dertil. Det må dog ikke ske på bekostning af retssikkerheden, hvilket denne rapport afdækker, kan være tilfældet. Det er også retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvis prioriteringen af denne type sager betyder, at andre sager vedrørende børn og unge, der har brug for hjælp og støtte, men som ikke er omfattet af nævnsordningen, bliver nedprioriteret.

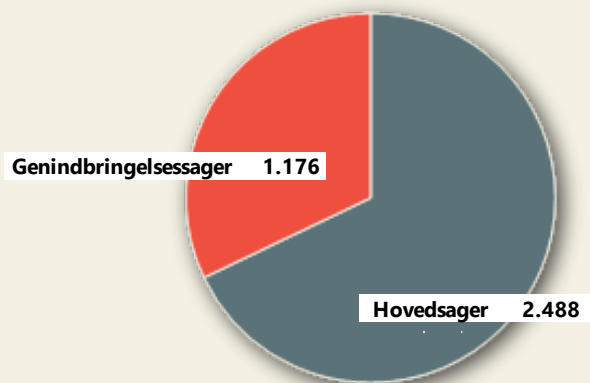
Generel mangel på ressourcer i det sociale system bør således ikke være argumentet for en hurtigere ordning for én gruppe af børn og unge, hvis dette sker på bekostning af denne gruppes retssikkerhed, og på bekostning af andre grupper af børn og unge med tilsvarende behov for hjælp og støtte.

Til illustration af antallet af afgørelser, hvilke typer afgørelser, der er tale om, kriminalitetsarten og alderen på de børn og unge, der har modtaget en afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet, er udarbejdet følgende figurer, der er baseret på Justitsministeriets devaluering fra 2023 om "Antallet af behandlede sager og indholdet i Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser." ⁶

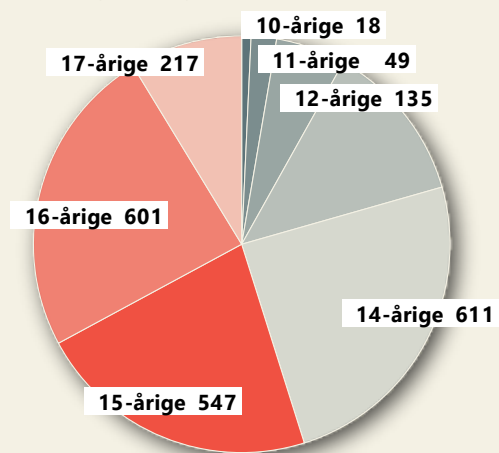
⁶ Justitsministeriets Forskningskontor, 2023 "Antallet af behandlede sager og indholdet i Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet." Lokaliseret på: [Antallet af behandlede sager og indholdet i Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser. En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet. \(justitsministeriet.dk\)](#)

Hovedsager og genindbringelsessager 2019-2021

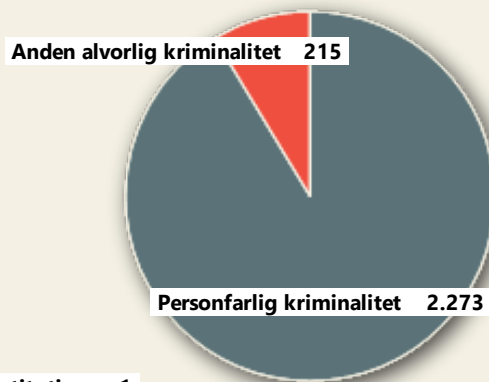

Fordeling af hovedsager

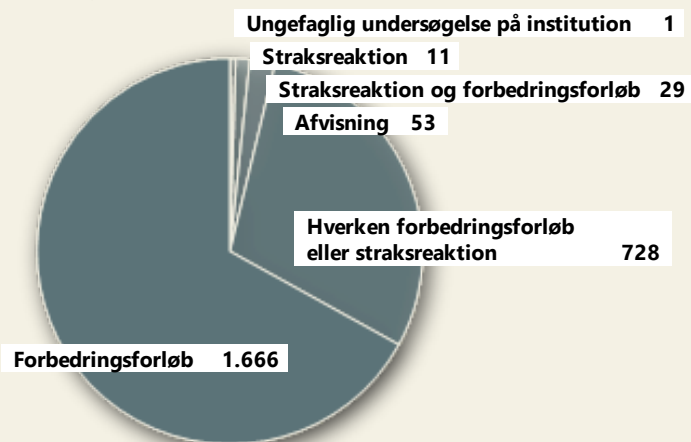
Alder på gerningstidspunktet

Personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet

Afgørelsestype

1.1. Rapportens konklusioner og anbefalinger

Nævnsprocessen er en nyskabelse i indsatsen for kriminalitetstruede børn og unge og består af en sammenblanding af en række elementer fra både det sociale system og det strafferetlige system.

Ungdomskriminalitetsnævnet medvirker til, at der hurtigt sættes ind i sager, hvor børn og unge er i risiko for at havne i en kriminel løbebane. Før oprettelsen af nævnet var behandlingstiden i kommunerne for denne type sager uforholdsmæssigt lang, og det blev politisk vurderet, at indsatserne for at få barnet eller den unge på ret kurs ikke blev iværksat hurtigt nok.

Der foreligger endnu ikke tilstrækkelig viden til at vurdere, om målet om, at børn og unge hjælpes ud af kriminalitet, faktisk opnås med nævnsprocessen. Den samlede nævnsproces giver dog anledning til en lang række retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som denne rapport ser nærmere på.

Der er ikke tale om en udtømmende gennemgang af alle forhold i processen, men alene en gennemgang af forhold, der kan give anledning til særlige betænkeligheder.

Samlet set tegner der sig et billede af, at omfanget af de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder er så omfattende for særligt gruppen af børn og unge i alderen 10 til 14 år, at det anbefales helt at afskaffe nævnsordningen for denne aldersgruppe. Der henvises herved særligt til, at denne gruppe af børn og unge - på trods af, at de er under den kriminelle lavalder - sendes gennem et strafferetslignende system uden de retsgarantier, der normalt kendetegner sådanne processer.

Uanset, at sager vedrørende børn og unge i alderen 15 til 17 år først sendes i nævnet efter en domstolsprøvelse, indebærer denne del af det samlede forløb nogle af de samme retssikkerhedsmæssige betænkeligheder som processen for de 10- 14-årige. Nævnsprocessen for de 15 til 17-årige er en ekstra proces, som de pålægges at deltage i. Denne gruppe skal således gennemgå to forskellige retlige processer. Det bør overvejes, om denne form for dobbeltproces i sig selv har en så stor positiv effekt, at det opvejes af de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som nævnsprocessen på flere punkter også indeholder for denne gruppe af børn og unge.

Nedenfor beskrives en række af de retssikkerhedsmæssige udfordringer, som denne analyse har afdækket, ligesom der fremsættes konkrete forbedringsforslag til forhold i processen.

Rapportens retssikkerhedsmæssige konklusioner

Denne analyse viser, at der samlet set er en lang række elementer i processen ved Ungdomskriminalitetsnævnet, som medvirker til at tegne et billede af, at der er tale om en strafferetslignende proces, herunder at barnet eller den unge henvises på baggrund af kriminalitet eller mistanke herom, at Ungdomskriminalitetsnævnet har en overvægt af repræsentanter, der stammer fra det strafferetlige system, mødepligt for både barnet eller den unge og

forældremyndighedsindehaverne og at Ungdomskriminalitetsnævnets møder afholdes i lokaler i en byret. Hertil viser analysen, at børn og unge, der deltager i nævnsprocessen, også kan have en oplevelse af, at der er tale om en strafferetlig proces.

Det afvises i lovens forarbejder, at nævnsprocessen er en straffeprocess, der falder inden for anvendelsesområdet af Børnekonventionens artikel 40. Karakteren af de elementer, som indgår i processen i Ungdomskriminalitetsnævnet, indikerer dog, at dette kan være tilfældet. FN's Børnekomité anbefaler, at stater sikrer såkaldte afledningsforanstaltninger for at undgå, at børn og unge havner i det strafferetlige system. Afledningsforanstaltninger er dog tiltænkt børn over den kriminelle lavalder, ligesom der stilles krav om, at beviserne for et barns kriminelle handling skal være så tungtvejende, at barnet selv har tilstået handlingen. Ved processen i nævnet indstilles børn og unge i alderen 10- 14-årige alene på baggrund af politiets mistanke og screening, uden barnet nødvendigvis har tilstået gerningen. Det er således tvivlsomt, om processen i nævnet for de 10-14-årige kan siges at være i tråd med principperne i Børnekonventionens artikel 40.

Analysen rejser hertil en diskussion om, hvorvidt de mange strafferetlige elementer i nævnsprocessen kan skabe en oplevelse af, at der – trods forsikringer om det modsatte – reelt er tale om en strafferetlig proces og dermed også en de-facto nedsættelse af den kriminelle lavalder.

Uklare roller og pres på kvaliteten af sagsbehandlingen

Analysen viser, at nævnsordningen indeholder en række uklarheder i forhold til de involverede myndigheders roller og beføjelser, som kan betyde en uens praksis, og at sagernes behandling derved bl.a. kommer til at afhænge af, hvor sagerne behandles. Et af de formål, der var med nævnsordningen, nemlig at sikre en ensartet behandling af sager vedrørende kriminalitetstruede børn og unge, opnås derved ikke.

Analysen viser også, at de krav, der stilles til sagernes behandling hos myndighederne, f.eks. i forhold til korte sagsbehandlingsfrister, kan risikere at påvirke kvaliteten af sagsbehandlingen, bl.a. i forbindelse med politiets efterforskning. Dette kan ligeledes i sidste ende betyde, at sager, der ikke burde henvises til nævnsbehandling, alligevel bliver det, og modsat at sager, der burde henvises til nævnet, ikke bliver det.

Udover denne risiko for uens sagsbehandling kan de nævnte forhold betyde, at det ikke i alle tilfælde er de rigtige sager, der ender i nævnsprocessen. Formålet med nævnsordningen var nemlig at få fat i de børn og unge, der er i fødekæden til den hårde kerne. Denne analyse viser dog, at også andre børn og unge, end de der er i fødekæden til den hårde kerne, risikerer at ende i nævnsprocessen. Det modsatte formodes ligeledes at være tilfældet, så sager med børn og unge i målgruppen ikke henvises til nævnsbehandling.

Analysen viser i den forbindelse for det første, at den tidsmæssige prioritering, der skal ske af de sager, der kan henvises til nævnsbehandling, medfører risiko for, at efterforskningen ikke bliver

tilstrækkelig. Dette kan forlænge den samlede sagsbehandlingstid, hvis nævnet beslutter, at sagen skal oplyses yderligere, men det kan også betyde, at sagen afgøres på et ufuldstændigt grundlag. Hertil viser analysen, at mangelfuld vejledning og information til familierne om efterforskningen kan medvirke til, at familierne har en oplevelse af, at efterforskningen er mangelfuld.

Analysen viser for det andet, at manglen på formelle og ensartede processer for samarbejdet mellem de forskellige fagpersoner hos politiet kan medføre, at der skabes en uensartet sagsbehandling i de forskellige politikredse. Analysen viser hertil, at samarbejdet mellem screeningsenheden og anklagemyndigheden i nogle tilfælde kommer til at bero på den enkelte medarbejders evne til at kommunikere/samarbejde og den adspurgtes velvilje, herunder personlige relationer medarbejderne imellem.

Manglende krav til processerne kan også medvirke til, at forskelle i de involverede fagpersoners faglige og erfaringsmæssige baggrund kan få betydning for den enkelte politikreds praksis for henvisning af sager. Hvis proceduren i en politikreds f.eks. er, at screeningsmedarbejderne i de fleste tilfælde drøfter sagerne med en jurist, kan dette medføre en anden praksis for sagernes behandling end i en anden politikreds, hvor sagerne alene behandles af en kontoruddannet i screeningsenheden, der f.eks. kun i tvivlstilfælde drøfter sagerne med andre fagpersoner.

For det tredje viser analysen, at der særligt for sager vedrørende "ubetydelig vold" ses at foreligge yderligere risiko for forskelle i de enkelte politikredses praksis, idet denne vurdering i høj grad ses at bero på, om screeningsmedarbejderne er opmærksomme på voldens karakter og sagens øvrige omstændigheder. Det ses f.eks., at konkret kendskab til specifikke lokale forhold, eller hvilken type institution den begåede vold er foregået på, får betydning for, om screeningsmedarbejderne bliver opmærksomme på, at der kan være grundlag for en nærmere vurdering af, om en sag vedrørende personfarlig kriminalitet ikke skal henvises til nævnsbehandling. Hertil kommer, at der ses en forskellig praksis i politikredsene i forhold til, hvor i et sagsforløb sager vedrørende ubetydelig vold bliver frasorteret. Dette kan få betydning for, hvilke fagpersoner, der bliver involveret i vurderingen, og således medvirke til en yderligere uens praksis.

Analysen viser for det fjerde, at selvom det ikke er hensigten, at Ungdomskriminalitetsnævnet skal tage stilling til, om børn og unge i alderen 10 til 14 år er skyldige i at have begået en bestemt strafbar handling, ses det dog, at nævnet spiller en vis rolle i forhold til vurderingen af mistankegrundlaget. Dette kan medføre en uklarhed i forhold til, hvilken rolle de forskellige myndigheder har i den forbindelse, og uklarhed i forhold til, på hvilket grundlag vurderingerne foretages. Nævnet er f.eks. som udgangspunkt ikke i besiddelse af straffesagen, og det er derfor uklart, hvordan og på hvilket grundlag nævnet vurderer, om kravene til mistankegrundlaget er opfyldt. Uklarhederne kan medvirke til børnene og de unges oplevelse af, at sagsbehandlingen ikke er tilstrækkelig. Dette kan særligt være tilfældet i de sager, hvor skyldspørgsmålet i sagen ikke har været prøvet af en domstol forud for nævnsbehandlingen.

Analysen viser for det femte, at det kan være i strid med det grundlæggende forvaltningsretlige princip om, at det er myndighederne, der har ansvaret for sagsoplysningen, at barnet eller den unge i et vist omfang ses selv at være ansvarlige for at modbevise, at mistankekravet er opfyldt. På grund af den lange række af elementer i processen, som medvirker til at tegne et billede af, at der er tale om en strafferetslignende proces, kan det endog være oplevelsen hos de børn og unge, der deltager i nævnsprocessen, at der er tale om en form for "omvendt bevisbyrde", hvilket er i strid med grundlæggende strafferetlige principper.

Bliver barnet eller den unge hørt i tilstrækkeligt omfang?

Analysen viser for det første, at de korte tidsfrister for kommunernes sagsbehandling, herunder tre-ugers fristen for udarbejdelse af den ungefaglige undersøgelse og indstilling, kan føre til utilstrækkelig sagsoplysning. Den korte frist for kommunernes udarbejdelse af den ungefaglige undersøgelse kan dels være en hindring for, at kommunen kan nå at indhente alle relevante oplysninger fra skole, fritidsklub mv., dels være en hindring for, at barnet eller den unge bliver inddraget i tilstrækkeligt omfang. Det kan endvidere medføre, at kommunernes indstilling udarbejdes på et mangelfuldt grundlag. Den korte frist for kommunens udarbejdelse af den ungefaglige undersøgelse kan således samlet set gå ud over kvaliteten af nævnets sagsbehandling og i værste fald føre til mangelfulde og/eller fejlagtige afgørelser.

Analysen viser for det andet, at det for barnet eller den unge kan fremstå uklart, at modtagelsen af sagens dokumenter forud for nævnsmødet sker som et led i en partshøring. Det kan have den konsekvens, at barnet eller den unge ikke får orienteret sig i materialet forud for mødet og ikke får taget stilling til bemærkninger eller indsigelser til sagens dokumenter.

Analysen viser for det tredje, at en række forhold omkring forberedelserne til og afviklingen af nævnsmødet både hver for sig og samlet set kan være en hindring for, at barnet eller den unge føler sig tryk og får støtte til at give sin mening og holdning til kende.

Det gælder de lovfastsatte krav om, at mødet skal afholdes i en retsbygning, det store antal mødedeltagere, og at forældremyndighedsindehaveren altid skal være til stede under nævnsmøderne. Hertil føler flere børn og unge ikke, at de bliver lyttet til, eller at der bliver spurgt ind til deres tanker om sagen. Dette indikerer, at nævnet i mange tilfælde ikke formår at skabe et rum for reel dialog som forudsat i ungdomskriminalitetsloven og i FN's Børnekonventions artikel 12.

Mangelfuld inddragelse af barnet eller den unge kan medføre, at barnets holdning og synspunkter ikke bliver taget tilstrækkeligt i betragtning i sagsbehandlingen, hvilket i værste fald kan medføre, at der træffes afgørelser på et utilstrækkeligt oplyst grundlag. Det kan også medføre, at barnet eller den unge ikke føler sig respekteret i processen.

Manglende klageadgang

Nævnets afgørelser kan som udgangspunkt ikke påklages, medmindre der er tale om særligt indgribende foranstaltning som f.eks. anbringelse uden samtykke. Dette adskiller sig fra klageadgangen for afgørelser truffet i det sociale system, hvor udgangspunktet er klageadgang til Ankestyrelsen for alle typer afgørelser om foranstaltninger, herunder sammenlignelige foranstaltninger som f.eks. børne- og ungepålæg, jf. servicelovens § 57 b.

Analysen viser, at den manglende klageadgang af mange interessenter, herunder praktikere, teoretikere og organisationer, opfattes som retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, idet selv mindre indgribende foranstaltninger kan opleves som bebyrdende for barnet eller den unge.

Analysen rejser hertil spørgsmålet om, at den manglende klageadgang kan gå ud over kvaliteten af afgørelserne. Det fremgår således, at Ankestyrelsen i flere tilfælde har fundet, at de oplysninger, der lå til grund for nævnets afgørelse i de mest indgribende sager, var mangelfulde. Dette vil antageligt også være tilfældet i flere af nævnets afgørelser om mindre indgribende foranstaltninger.

Risiko for, at nævnsbehandlingen ikke i tilstrækkelig grad varetager barnets tarv

FN's Børnekonvention opsætter en række kriterier for, hvordan det sikres, at barnets tarv varetages bedst muligt. I nævnsprocessen er der en række områder, hvor disse kriterier ikke med sikkerhed kan siges at være opfyldt. Det gælder f.eks. sagsoplysning, juridisk bistand, klageadgang og sikring af en proces, som fremmer den holistiske udvikling af barnet. Ved en samlet vægtning af disse kriterier må det anses for tvivlsomt, om nævnsbehandlingen i tilstrækkelig grad varetager barnets tarv.

1.2. Rapportens anbefalinger

Ungdomskriminalitetsordningen skal afskaffes for børn og unge i alderen 10 til 14 år.

Klageadgangen over Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser skal udvides, så den tillige omfatter mindre indgribende foranstaltninger. Det vil samtidig sikre parallelitet mellem reglerne om klageadgang efter henholdsvis lov om social service og ungdomskriminalitetsloven.

Der skal sikres tilstrækkelig oplysning af sager, der kan komme for Ungdomskriminalitetsnævnet. Kravet om hurtighed må ikke medføre, at sagerne ikke bliver tilstrækkeligt oplyst.

Barnet eller den unge skal inddrages i tilstrækkeligt omfang, og herunder:

- Hvis det i helt særlige tilfælde vurderes at være til barnets bedste, skal barnet kunne deltage i nævnsmødet uden forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse. Det gælder f.eks. i sager, hvor forældremyndighedsindehaveren kun spiller en marginal rolle i barnets eller den unges liv. Nævnet bør endvidere i særlige tilfælde med henblik på at sikre barnets inddragelse kunne sende forældremyndighedsindehaveren uden for lokalet, mens nævnet taler med barnet.
- Det skal sikres, at parterne, herunder barnet eller den unge, har viden om, at barnet eller den unge partshøres, og viden om muligheden for at gøre sig bekendt med sagens dokumenter forud for mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet.
- Der skal sikres bedre vejledning af barnet eller den unge om formålet med og processen for nævnsmødet, herunder en klar beskrivelse af roller og funktioner for deltagerne på møderne.
- Der skal være mulighed for at afholde nævnsmødet i neutrale og børne/unge-venlige lokaler.

Der skal være ensartede krav til procedure og sammensætning af politiets screeningsenheder.

Der skal sikres klarhed i regler og retningslinjer i forhold til henvisningskompetencen til Ungdomskriminalitetsnævnet, herunder i forhold til de oplysninger, der skal indhentes, og hvilke myndigheder der er ansvarlige herfor.

2. Overordnede elementer i nævnsprocessen

I dette afsnit beskrives nævnsprocessen i korte træk, og de forskellige myndigheder og deres opgaver beskrives. Der er tale om en relativ kompliceret proces med mange aktører.

Screening og henvisning

Politiet screener alle sager om anden alvorlig kriminalitet. Sager om personfarlig kriminalitet henvises uden screening/vurdering af risikofaktorer.

Politiet henviser 10-14-årige til UKN. Sager vedrørende 15-17-årige henvises til UKN via domstolene efter påstand fra anklagemyndigheden

Ungefaglig undersøgelse og indstilling

Kommunen udarbejder en ungefaglig undersøgelse af barnet/den unge samt en indstilling til UKN om, hvorvidt der er grundlag for at iværksætte en foranstaltning og i så fald af hvilken art.

Nævnsmøde

UKN afholder nævnsmøde med deltagelse af blandt andre barnet/den unge og forældrene og træffer afgørelse i sagen.

Særligt i genindbringelsessager er der mulighed for, at afgørelsen kan træffes på et skriftligt grundlag.

Udmøntning af afgørelser og tilsyn

Kommunen udmønter UKN's afgørelse.

Ungekriminalforsorgen fører tilsyn med kommunens udmøntning af afgørelsen og med, at barnet/den unge efterlever afgørelsen. Efterleves afgørelsen ikke, kan sagen genindbringes for nævnet.

Som det fremgår, er der mange forskellige myndigheder involveret i den samlede behandling af sagerne i nævnsprocessen, og der stilles en lang række krav til arbejdets udførelse og tilrettelæggelse hos de forskellige myndigheder, f.eks. i forhold til overholdelse af korte tidsfrister og indhentelse af oplysninger. Hertil kommer, at mange forskellige fagpersoner deltager i sagernes behandling. Fagpersonerne består - udover nævnsmedlemmerne - af forskellige faggrupper i politiet, i kommunerne, i nævnssekretariatet og i ungekriminalforsorgen. Allerede inden nævnet træffer afgørelse i sagen, indgår der derfor både delvurderinger og forskellige sagsbehandlingskridt, f.eks. efterforskningskridt eller udarbejdelse af undersøgelser om barnets eller den unges sociale forhold.

Ungdomskriminalitetsnævnets sammensætning

Ungdomskriminalitetsnævnet er et uafhængigt nævn bestående af:

- En formand eller en næstformand, der er dommer
- En repræsentant fra politiet
- En repræsentant fra kommunerne

Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser træffes ved stemmeflerhed, medmindre sagen kan afgøres af formanden eller næstformanden alene.

Til sammenligning består de kommunale børne- og ungeudvalg af en dommer, to børnesagkyndige og to kommunalpolitikere, der alle har stemmeret. Udover at lægmandselementet derfor ikke er til stede i Ungdomskriminalitetsnævnet, ses også den børnesagkyndiges deltagelse at være nedprioriteret. Den børnesagkyndige skal nemlig kun bistå nævnet i sager vedrørende børn fra 10 til 14 år og i forbindelse med afgørelser af meget indgribende karakter i forhold til børn og unge i alderen 15 til 17 år, og den børnesagkyndige har ikke stemmeret.

Nævnet sættes løbende i alle politikredse i hele landet, og nævnet modtager bistand af et sekretariat.

Ungdomskriminalitetsnævnets reaktionsmuligheder

Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser kan bestå af en straksreaktion og/eller et forbedringsforløb.

En straksreaktion kan bestå i at bidrage til at genoprette forrettet skade eller deltage i andre aktiviteter med genoprettende formål, herunder at udføre samfundsnyttigt arbejde.

Eksempler på straksreaktion:⁷

- Konfliktmægling, hvis både gerningspersonen og den forurettede ønsker det
- Oprydning efter hærværk
- Genetablering af ødelagte områder

Et *forbedringsforløb* er et struktureret og kontrolleret fremadrettet forløb, som har til formål at bringe barnet eller den unge tilbage i trivsel, i positiv udvikling og væk fra en kriminel løbebane. Ungdomskriminalitetsnævnet kan både fastsætte forbedringsforløb med og uden samtykke fra

---

⁷ Børne og Socialministeriet og Justitsministeriet. (2017). *Ud af kriminalitet og tilbage i trivsel - Håndbog til behandling af sager omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet*. Side 26. Lokaliseret på <https://www.ungdomskriminalitetsnaevnet.dk/wp-content/uploads/2019/02/ud-af-kriminalitet-og-tilbage-i-trivsel-haandbog-til-behandling-af-sager-omfattet-af-lov-om-bekaempelse-af-ungdomskriminalitet.pdf>

henholdsvis barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne. Indholdet af et forbedringsforløb svarer til foranstaltninger efter lov om social service.⁸

Forbedringsforløbet fastsættes i form af en handleplan med en varighed på op til to år. Der kan dog for børn og unge i alderen 10 til 14 år undtagelsesvist fastsættes et forløb af op til fire års varighed, hvis det vurderes, at barnet eller den unge har et så massivt behov for støtte, at et forløb på to år må anses for at være utilstrækkeligt.⁹

Eksempler på indholdet af forbedringsforløb:¹⁰

- Hjemkomsttidspunkt
- Ophold i ungdomsklub, uddannelsessted m.v.
- Fast kontaktperson
- Anbringelse, herunder på sikrede institutioner

Sagsbehandlingen hos politiet

Sager, der kan henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet, starter hos politiet. Politiet og anklagemyndigheden er ansvarlig for henvisning af sager vedrørende børn og unge i alderen 10 til 14 år til nævnet, og i sager om børn og unge i alderen 15 til 17 år for nedlæggelse af påstand i retten om henvisning til nævnet.

Der er til brug for sagsbehandlingen i forbindelse med screeningen af sagerne udviklet et såkaldt "*screeningsværktøj*," som politiet kan anvende til at udfinde de børn og unge, der opfylder betingelserne for henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.¹¹ I screeningsværktøjet foretages der en indledende, maskinel screening af alderskriteriet i sager, hvor politiet har registreret en mistanke eller sigtelse vedrørende personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet udøvet af børn og unge i aldersgruppen 10 til 17 år.

Screeningsværktøjet trækker herudover på en række foruddefinerede gerningskoder.¹² Det er således ikke alle typer mistanker eller sigtelser, der medfører optagelse i værktøjet, men alene de sagstyper, der efter en nærmere vurdering eventuelt kan føre til nævnsbehandling.

Det er screeningsenheden hos den enkelte politikreds, der foretager den nærmere vurdering af, om sagerne efter optagelsen i screeningsværktøjet skal henvises til behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet. I forbindelse med denne sagsbehandling kan både interne og

---

⁸ Ibid. Side 12

⁹ Ibid. Side 33

¹⁰ Ibid. Side 32

¹¹ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018. Side 28

¹² Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 34

eksterne fagpersoner, f.eks. anklagere, politifaglige ledere eller medarbejdere fra nævnssekretariatet være involveret i større eller mindre omfang.

Politiet indhenter i forbindelse med deres sagsbehandling også eventuelle oplysninger fra kommunen, f.eks. hvis der i forvejen er en socialsag vedrørende barnet eller den unge. Oplysningerne fra kommunen kan f.eks. indgå i vurderingen af, om der i sager vedrørende anden alvorlig kriminalitet, er risiko for, at barnet eller denne unge begår yderligere kriminalitet.¹³

Forløbet efter screeningen afhænger af, om barnet eller den unge er over eller under den kriminelle lavalder.

Børn og unge i alderen 15 til 17 år får efter screeningens afslutning deres sag behandlet på normal vis i det strafferetlige system, det vil sige på samme måde, som hvis barnet eller den unge ikke havde været i nævnets målgruppe. Sagen overgives derfor til anklagemyndigheden med henblik på strafforfølgelse og eventuel henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.

Børn og unge i alderen 10 til 14 år, der opfylder betingelserne for henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, bliver henvist direkte til nævnet af politiet. Politiet og anklagemyndigheden skal herefter lukke sagen.

Sagsbehandlingen hos kommunen og nævnets sekretariat

Når politiet har henvist en sag vedrørende børn og unge i alderen 10 til 14 år til Ungdomskriminalitetsnævnet er det nævnets sekretariat, der visiterer sagen og sender den til kommunen, der har ansvaret for at oplyse sagen. På baggrund heraf indstiller sekretariatet til nævnet, om sagen skal undergives nævnsbehandling.¹⁴ Det er i sidste ende nævnet, der vurderer, om betingelserne for nævnsbehandling er opfyldt.

For sager vedrørende børn og unge i alderen 15 til 17 år modtager kommunen sagen direkte fra anklagemyndigheden efter endelig dom. Kommunen oplyser sagen og sender derefter sagsakterne og dommen til nævnet med henblik på, at der kan berammes et nævnsmøde.

Den ungefaglige undersøgelse

Kommunen udarbejder en ungefaglig undersøgelse, når politiet har henvist et barn eller en ung i alderen 10 til 14 år til Ungdomskriminalitetsnævnet, eller når et barn eller en ung i alderen 15 til 17 år ved dom er henvist til nævnet.

En ungefaglig undersøgelse svarer i sit indhold i det væsentlige til en børnefaglig undersøgelse efter lov om social service og har samme formål, nemlig at kunne tjene som grundlag for nævnets afgørelse og sikre, at der tilvejebringes et tilstrækkeligt afgørelsesgrundlag. Den ungefaglige

---

¹⁴ § 17 i bekendtgørelse nr. 32 om forretningsorden for Ungdomskriminalitetsnævnet af 9. januar 2019

undersøgelse skal resultere i en begrundet indstilling om, hvorvidt der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger og i bekræftende fald hvilke.

Indkaldelse til møde i nævnet

Det er nævnets sekretariat, der indkalder barnet eller den unge, forældremyndighedsindehaveren, en eventuel bisidder og/eller partsrepræsentant, den ansvarlige kommune, en ungetilsynsførende og eventuelt andre ressourcepersoner for barnet eller den unge til et møde i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Sekretariatet vejleder i forbindelse med mødeindkaldelsen om muligheden for at medbringe en bisidder, en partsrepræsentant, adgangen til gratis advokatbistand i visse sager samt retten til at gøre sig bekendt med sagens akter og udtale sig herom.

Sagens behandling i nævnet

Både barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne har som udgangspunkt mødepligt og kan i tilfælde af manglende fremmøde blive afhentet af politiet.

Udover nævnsmedlemmer og barnet eller den unge deltager en række andre personer i nævnsmødet. Det omfatter forældremyndighedsindehaverne, den indstillende kommune, ungekriminalforsorgen samt eventuelle bisiddere, partsrepræsentanter eller ressourcepersoner.

Mødet tager udgangspunkt i konklusionerne i den ungefaglige undersøgelse, kommunens indstilling og en dialog mellem mødedeltagerne om barnets eller den unges situation og de fremadrettede muligheder. Formanden/næstformanden fungerer som mødeleder og skal, inden sagen behandles, bl.a. sikre sig, at parterne forud for mødet har modtaget sagens dokumenter. Herefter forelægger repræsentanten fra den indstillende kommune sagen for nævnet, der drøfter sagen med de tilstedeværende.¹⁵

Til sidst trækker nævnet sig tilbage med henblik på at træffe afgørelse. Afgørelsen træffes i umiddelbar forlængelse af mødet, hvilket betyder, at når nævnet har voteret, meddeles afgørelsen til parterne.¹⁶

Tilsyn

Ungekriminalforsorgen fører i samarbejde med kommunen tilsyn med overholdelse af nævnets afgørelser. Tilsynet omfatter både efterlevelsen af afgørelsen, og at de fastsatte foranstaltninger til stadighed er egnede til at opnå deres formål.

---

¹⁵ Børne og Socialministeriet og Justitsministeriet. (2017). *Ud af kriminalitet og tilbage i trivsel - Håndbog til behandling af sager omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet*. Side 40-41.

¹⁶ Ibid. Side 41

Ungekriminalforsorgen fører således tilsyn med, at barnet eller den unge efterlever de forpligtelser, der følger af afgørelsen. Det kan f.eks. omfatte, om barnet eller den unge er hjemme på det af Ungdomskriminalitetsnævnet fastsatte tidspunkt, opfylder krav om at deltage i undervisning, deltager i misbrugsbehandling eller er anbragt i overensstemmelse med nævnets afgørelse.

Kommunen fører - på samme måde som gælder for foranstaltninger efter lov om social service - et løbende tilsyn med børn og unge, der er pålagt en straksreaktion, eller er i et forbedringsforløb. Tilsynet indebærer bl.a., at kommunen vurderer, om de fastsatte foranstaltninger fortsat opfylder deres formål, herunder om barnet eller den unge profiterer af indsatsen.¹⁷

---

¹⁷ Ibid. Side 47-48

3. Lovgrundlaget

Ungdomskriminalitetsnævnet blev oprettet ved lov nr. 1705 af 27. december 2018 om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Ungdomskriminalitetsloven havde afsæt i den brede politiske aftale "*Alle handlinger har konsekvenser*" fra oktober 2017, der blev indgået mellem den daværende regering (Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance) samt Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti om en reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet.¹⁸

Reformen havde fem fokusområder:

1. Fødekæden til den hårde kerne skal stoppes
2. Børn og unge i risikozonen og deres forældre skal opleve en tidlig konsekvens af kriminel adfærd
3. Ensrettet indsats for anbragte kriminalitetstruede unge
4. En effektiv forebyggende indsats for alle børn og unge
5. Effektiv implementering og opfølgning

Et af de bagvedliggende ønsker med aftalen var også at skabe en tydeligere og mere ensartet retning for arbejdet med at holde unge ude af kriminalitet.¹⁹

Af lovforslagets bemærkninger fremgår det, at lovforslaget havde til formål at gennemføre de initiativer i aftalen, der vedrører indsatsen over for børn og unge i alderen 10 til 17 år, som begår alvorlig eller omfattende kriminalitet (fokusområde 1). Hovedformålet ser således ud til at have været at stoppe fødekæden til den hårde kerne.²⁰

Lovens formål fremgår af § 1, der har følgende indhold:

§ 1. Formålet med loven er at forebygge ungdomskriminalitet ved et Ungdomskriminalitetsnævn, der skal fastlægge målrettede individuelle forebyggende indsatser for børn og unge i alderen 10 til 17 år, og en ungekriminalforsorg, der skal føre tilsyn med at indsatserne gennemføres. Indsatserne skal fastlægges og gennemføres for barnets eller den unges bedste, være helhedsorienterede, bygge på barnets eller den unges egne ressourcer og tilrettelægges på baggrund af en konkret vurdering af barnets eller den unges og familiens forhold. Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed."

¹⁸ Justitsministeriet. (2017). *Alle handlinger har konsekvenser – En reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet*.

Lokaliseret på: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/reform_ungdomskrimi_a4_30.pdf

¹⁹ Ibid, side 11

²⁰ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018.

I lovforslagets forarbejder betones det ligeledes, at et af formålene med loven er, at der indføres mulighed for en hurtig og konsekvent indsats over for børn og unge, der begår kriminalitet, og i pkt. 2.1.2.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger fremgår desuden:

*"Det skal sikres, at der er en helhedsorienteret indsats med mærkbar og hurtig konsekvens, og at børn og unge bliver stillet til ansvar, når de begår kriminalitet, samtidig med at de understøttes i en kriminalitetsfri tilværelse fremover."*²¹

Ved en mindre lovændring blev der i 2021, jf. lov nr. 2394 af 14. december 2021, om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, lov om social service og lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, foretaget rettelser af forskellige fejl og uhensigtsmæssigheder i samspillet mellem ungdomskriminalitetsloven og den socialretlige lovgivning i forhold til finansiering af udgifter til foranstaltninger og frister for Ankestyrelsens behandling af visse af Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser m.v.

Herudover blev ungdomskriminalitetsloven ændret ved lov nr. 897 af 21. juni 2022 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love, bl.a. med det formål at sikre en øget brug af straksreaktioner og at effektivisere og smidiggøre nævnsprocessen, herunder overgangen fra kriminalitetsforebyggende indsatser efter ungdomskriminalitetsloven til sociale indsatser efter serviceloven.

Ved den seneste lovændring blev der endvidere indført mulighed for, at børn og unge med *"svært nedsat psykisk funktionsevne"* efter indstilling fra kommunen kan undtages fra nævnsbehandlingen. Baggrunden for denne ændring var ifølge lovens forarbejder bl.a., at Justitsministeriets devalueringer af ordningen havde vist, at det ikke i alle tilfælde vurderes formålstjenligt i forhold til den kriminalpræventive indsats, at børn og unge med svært nedsat psykisk funktionsevne får deres sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, selvom kriminalitetskriterium mv. formelt er opfyldt.

---

²¹ Ibid., side 26

4. Principielle retssikkerhedsmæssige overvejelser

4.1. En strafferetslignende proces

Som anført indledningsvist er ordningen med Ungdomskriminalitetsnævnet blevet kritiseret for at være en strafferetslignende proces uden at de retsgarantier, der normalt kendetegner straffeprocessen, finder anvendelse. Det skyldes dels, at nævnet indeholder en række strafferetslignende elementer, dels at flere børn og unge har en opfattelse af, at nævnsbehandlingen er en strafferetlig proces.

Strafferetslignende elementer

- Det er barnets eller den unges kriminalitet eller mistanke herom, der udløser en sag ved Ungdomskriminalitetsnævnet. For de 15 til 17-årige er nævnet kun relevant, når de er idømt fængselsstraf for personfarlig kriminalitet, eller når de er idømt fængselsstraf for anden alvorlig kriminalitet og samtidig vurderes at være i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet. På tilsvarende vis er nævnet kun relevant for de 10 til 14-årige børn, når de er mistænkt for personfarlig kriminalitet, eller når de ved mistanke om anden alvorlig kriminalitet vurderes at være i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet.
- Ungdomskriminalitetsnævnet har en overvægt af repræsentanter, der stammer fra det strafferetlige system. Udover en kommunalt ansat med indsigt i sager om social støtte til udsatte unge består nævnet af en dommer og en ansat ved politiet med indsigt i kriminalitetsforebyggende arbejde. Formanden og næstformændene for nævnet er dommere,²² der som det klare udgangspunkt ikke besidder en særlig børnefaglig viden.
- Der er mødepligt for både barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne ved Ungdomskriminalitetsnævnets møder,²³ og nævnet kan beslutte afhentning af politiet ved manglende fremmøde.
- Ungdomskriminalitetsnævnets møder afholdes i lokaler i en byret.
- Ungdomskriminalitetsnævnet kan pålægge straksreaktioner, der minder om samfundstjeneste.²⁴ Straksreaktionerne kan bestå i, at barnet eller den unge skal bidrage til at genoprette forrettet skade eller deltage i andre aktiviteter med genoprettende formål, herunder udføre samfundsnyttigt arbejde.²⁵
- Sager, som har været i nævnet, kan genoptages, hvis en afgørelse ikke overholdes af den unge,²⁶ og det tilsyn med barnet eller den unge, som kan iværksættes af nævnet, ligner det tilsyn, som udføres af Kriminalforsorgen.

²² Jf. Lov nr. 1705 af 27/12/2018 om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, § 3, stk. 2

²³ Jf. Lov nr. 1705 af 27/12/2018 om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, § 37

²⁴ Jf. Lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28/09/2022 om straffeloven, § 62

²⁵ Jf. Lov nr. 1705 af 27/12/2018 om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, § 12, stk. 1.

²⁶ Justitsministeriets Forskningskontor, 2022, "Udmøntning af afgørelser, tilsyn og genindbringelse af sager, En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", side 3

Børn og unges forståelse af nævnet som en strafferetslignende proces

Også for de børn og unge, der deltager i processen hos Ungdomskriminalitetsnævnet, kan det være svært at forstå, at processen ikke skulle være en direkte følge af den sag hos politiet, der har ført til nævnshenvisningen, og dermed er en del af en straffesag.

Børn og unge i alderen 15 til 17 år, der får deres sag behandlet på baggrund af en dom, kan opleve, at nævnets afgørelse om et forbedringsforløb bliver en form for dobbeltstraf, da de pågældende allerede har fået en dom ved domstolene. En kommunal sagsbehandler udtaler således:

"Hvis man først er over 15 år og får en dom, og så skal man efterfølgende have et forbedringsforløb eller en straksreaktion i UKN [Ungdomskriminalitetsnævnet]. Det har de ret svært ved at forstå. Der siger de, at det er en dobbeltstraf."

En kommunal sagsbehandler udtrykker, at spørgsmålet om, hvorvidt børn og unge under 15 år er skyldig, fylder meget for børnene og deres familier, og at de derfor også har oplevelsen af, at nævnprocessen er en del af en straffesag. Han siger i den forbindelse, at:

"Særligt dommeren gør et stort nummer ud af, at det ikke er en straf – men et forsøg på at hjælpe barnet, men det fjerner ikke oplevelsen for familien om, at det både er en dom, en straf og en stillingtagen til, om man har gjort noget eller ikke har gjort noget."

En anden kommunal sagsbehandler fremhæver desuden, at kommunernes medarbejdere bruger meget tid på at forberede børn under 15 år på, at møderne ikke handler om den påståede kriminalitet, de har begået, men i stedet skal ses som en socialfaglig støtte og hjælp. Han anfører, at hvis barnet ikke har erkendt at have begået den påståede kriminalitet, kan det være rigtig svært at få formidlet, at nævnbehandlingen og en eventuel afgørelse om en straksreaktion eller et forbedringsforløb skal ses som en hjælp:

"Vores medarbejdere bruger rigtig meget tid før, under og efter nævnsmødet på at snakke om det her, fordi de synes, det er så uretfærdigt. "Jeg har ikke gjort det her, jeg er uskyldig, hvorfor skal jeg møde med tilsynsførende fra ungdomskriminalforsorgen og kommunen hele tiden, hvorfor skal kontaktpersonen ringe til mig to gange om ugen?" osv. Det er svært at hjælpe nogen, der ikke har erkendelse af – eller reelt ikke har gjort noget forkert. Det er svært at være dem, der er udøvende i forbedringsforløbet, når det er den holdning både forældre og børn kommer ind i samarbejdet med."

I forbindelse med processen i Ungdomskriminalitetsnævnet har børn og unge på 10 til 14 år dog ingen mulighed for at få prøvet selve skyldsspørgsmålet. Det er alene politiets indledende vurdering af, at mistankegrundlaget er opfyldt, der bliver lagt til grund.

4.2. Børnekonventionens artikel 40

Det afvises i ungdomskriminalitetslovens forarbejder, at Børnekonventionens artikel 40 om retten til en retfærdig rettergang finder anvendelse, idet det konkluderes, at der ikke ved nævnets behandling er tale om en straffesag, og at nævnets sagsbehandling derfor ikke skal opfylde de processuelle retsgarantier, der ifølge artikel 40 gælder i straffesager.²⁷

Det følger imidlertid af artikel 40, at ethvert barn, som er mistænkt eller dømt for overtrædelse af en strafferetlig forskrift, skal anses for uskyldigt indtil det modsatte er bevist.²⁸ FN's Børnekomité behandler i General Comment No. 24 "*juvenile justice*", der defineres som lovgivning, normer og standarder, procedurer, mekanismer og bestemmelser, institutioner og organer, der specifikt finder anvendelse på børn som lovovertrædere.²⁹ Børn har krav på retssikkerhed, hvad enten det handler om børn og unge, som er mistænkt for, anklaget for eller fundet skyldige i overtrædelse af strafferetlige forskrifter.³⁰ Børnekomitéen har understreget vigtigheden af i en strafferetlig sammenhæng at have sig for øje, at børn adskiller sig fra voksne i deres fysiske og psykiske udvikling. Børn adskiller sig fra voksne både emotionelt og udviklingsmæssigt og skal derfor anses for at være mindre skyldige end voksne.³¹ Ethvert barn, som er mistænkt for eller har begået en strafferetlig forseelse, skal behandles i overensstemmelse med barnets følelse af værdighed og værdi.³² Barnet er altid uskyldigt, indtil det modsatte er bevist, og man må derfor ikke lægge f.eks. mistænkelig adfærd til grund for at dømme barnet.³³ Det er vigtigt, at barnet gives mulighed for effektiv deltagelse, hvilket blandt andet indebærer, at barnet skal have en forståelse for, hvad der foregår.³⁴

FN's Børnekomité anbefaler, at stater sikrer såkaldte afledningsforanstaltninger³⁵ for at undgå, at børn og unge havner i det strafferetlige system, som f.eks. sociale indsatser.³⁶ I den sammenhæng skal børns menneskerettigheder, herunder retsgarantier, respekteres og beskyttes.³⁷ Afledningsforanstaltninger skal kun tages i brug, når der er tungtvejende beviser for, at et barn har

²⁷ Bemærkninger til Forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, fremsat den 26. oktober 2018, punkt 2.2.3.2.

²⁸ FN Konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 40, stk. 2, b, i

²⁹ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 6

³⁰ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 6

³¹ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 12

³² FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 15

³³ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 53

³⁴ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 57

³⁵ Konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 40 (3) har følgende ordlyd; Deltagerstaterne skal søge at fremme indførelsen af love, fremgangsmåder, myndigheder og institutioner, som er specielt tilpasset børn, der mistænkes, anklages for eller anses for at have begået strafbart forhold, herunder især: [...] (b) forholdsregler, hvor det er hensigtsmæssigt og ønskeligt, til at tage vare på sådanne børn uden at involvere retsinstanserne, forudsat at menneskerettigheder og retsgarantier respekteres i fuldt omfang.

³⁶ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 23 og UN Report of of the Committee on the Rights of the Child 2008, 63rd Session, A/63/41, side 59, punkt 24

³⁷ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 26

begået den handling, det er mistænkt for. Barnet skal i den forbindelse selv have tilstået handlingen uden nogen form for pres eller intimidering.³⁸ Afledningsforanstaltninger er tiltænkt børn over den kriminelle lavalder.³⁹

Det er en rød tråd i processen i Ungdomskriminalitetsnævnet, at kriminalitet er den bærende faktor, som gør, at et barn eller en ung kommer for nævnet. Af forarbejderne betones det således, at et formål med loven er, at der indføres en mulighed for en hurtig og konsekvent indsats over for børn og unge, der begår kriminalitet. Det fremgår desuden af pkt. 2.1.2.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget om ungdomskriminalitetsloven:

“Det skal sikres, at der er en helhedsorienteret indsats med mærkbar og hurtig konsekvens, og at børn og unge bliver stillet til ansvar, når de begår kriminalitet, samtidig med at de understøttes i en kriminalitetsfri tilværelse fremover.”

Det er altså en præmis for selve lovgivningen, at børn kan begå kriminalitet, også selvom de er under den kriminelle lavalder. På samme måde er kriminalitet eller mistanke om kriminalitet den udslagsgivende faktor, som bevirker, at børn og unge kommer for Ungdomskriminalitetsnævnet.

Elementerne i nævnsprocessen har en karakter, som kan falde inden for anvendelsesområdet af Børnekonventionens artikel 40. Dels fordi kriminalitet er den bærende faktor for behandlingen af en sag i nævnet, dels fordi processen har en række strafferetslignende elementer og dels fordi nævnets reaktionsmuligheder svarer til de afledningsforanstaltninger som behandles i Børnekonventionens artikel 40, 3 b. FN's Børnekomité foreskriver som beskrevet ovenfor, at selv hvis der alene er tale om en afledningsforanstaltning og ikke en traditionel straffeproses, skal en sådan afledningsforanstaltning kun anvendes på børn og unge over den kriminelle lavalder. Desuden skal beviserne, for at et barn har begået en given kriminel handling, være så tungtvejende, at barnet selv har tilstået handlingen. Dette kan ikke siges at være tilfældet i Ungdomskriminalitetsnævnets behandling af sager for de 10- 14-årige, hvor børn indstilles på baggrund af politiets mistanke og screening, uden barnet nødvendigvis har tilstået gerningen. Det er således tvivlsomt, om processen i nævnet for de 10-14-årige kan siges at være i tråd med principperne i Børnekonventionens artikel 40.

Uanset, om der er tale om en strafferetlig proces eller ej, skal sagsbehandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet overholde de retsgarantier, der gælder for sager, som behandles af den offentlige forvaltning, herunder forvaltningsloven, ligesom barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne er tillagt en række retsgarantier, som skal overholdes i forbindelse med nævnets sagsbehandling. Det drejer sig navnlig om retten til forud for mødet at gøre sig bekendt med sagens akter, retten til at udtale sig under mødet, retten til en bisidder, retten til

³⁸ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 27

³⁹ FN's Børnekomité General Comment No. 24, punkt 13

partsrepræsentation og – afhængig af sagens karakter – retten til gratis advokatbistand. Retssikkerhedsmæssige overvejelser som dette giver anledning til, behandles nærmere nedenfor under de enkelte afsnit.

4.3. Er der tale om en de-facto nedsættelse af den kriminelle lavalder?

Det følger af § 15 i straffeloven, at handlinger, der foretages af børn under 15 år, ikke straffes. Et barn eller en ung under 15 år kan derfor ikke idømmes straf i Danmark.

Lovforslaget til ungdomskriminalitetsloven blev både under Folketingets behandling og efterfølgende mødt af kritik fra bl.a. forskellige fagpersoner for i realiteten at være en nedsættelse af den kriminelle lavalder ad bagvejen.⁴⁰

Da Folketinget vedtog den nye ungdomskriminalitetslov, var bl.a. Dansk Socialrådgiverforening en af de mest fremtrædende kritikere af loven. Socialrådgiverforeningens daværende formand, Mads Bilstrup, udtalte et år efter nævnets etablering:

”Vi har nu et system, der betyder, at vi kan sanktionere og sende børn helt ned til 10 år på sikrede institutioner. Vi kan ikke se det på anden måde, end at den kriminelle lavalder i praksis er sat ned til 10 år. Og jeg frygter, at det kan komme til at modarbejde målsætningen om mindre kriminalitet blandt unge.”⁴¹

Strafferetsprofessor Jørn Vestergaard udtrykte efter nævnets etablering i ”Advokaten” bekymring for de straffeprocessuelle elementer og anførte bl.a., at nævnets sammensætning trækker for meget i retning af straf fremfor sociale foranstaltninger, blandt andet fordi politiet medvirker, og, at:

”[...] der [er] en risiko for at hele set-uppet med en slags ungdomsdomstol understøtter de unges selvopfattelse som kriminelle.”⁴²

Bl.a. på grund af den rejste kritik i forbindelse med den offentlige høring over lovudkastet anførte Justitsministeriet følgende i et høringsnotat til spørgsmålet om, hvorvidt der med lovinitiativet reelt var tale om en nedsættelse af den kriminelle lavalder:

⁴⁰ Tillburg Johnsen, H. (28. januar 2018). Ungdomskriminalitetsnævn: Sænker I den kriminelle lavalder ad bagvejen? *Politiken*. Lokaliseret på: <https://www.boerneraadet.dk/vores-viden/2018/nyheder/debatindlaeg-ungdomskriminalitetsnaevn-saenker-i-den-kriminelle-lavalder-ad-bagvejen/>

⁴¹ Flest børn mellem 10 og 14 får deres sag for Ungdomskriminalitetsnævnet - Dansk Socialrådgiverforening (socialraadgiverne.dk) ”Socialrådgiveren”, maj 2019, lokaliseret på: [Flest børn mellem 10 og 14 får deres sag for Ungdomskriminalitetsnævnet - Dansk Socialrådgiverforening \(socialraadgiverne.dk\)](https://www.socialraadgiverne.dk/nyheder/flest-børn-mellem-10-og-14-får-deres-sag-for-ungdomskriminalitetsnævnet)

⁴² Hauerslev, H. (03.03.2021). Advokaten 1 Ungdomskriminalitetsnævnet. *Advokatsamfundet*. Lokaliseret på <https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/tidligere-artikler/2021/advokaten-1/2021-advokaten-1-ung-og-udsat/>

”Det er en grundlæggende misforståelse, når visse høringsparter anfører, at den kriminelle lavalder de facto nedsættes med reformen af indsatsen mod ungdomskriminalitet. Den kriminelle lavalder vil fortsat være 15 år, og formålet med reformen er ikke at straffe børn, men at styrke indsatsen markant, så børn og unge bringes ud af kriminalitet gennem en tidligere og mere mærkbar indsats.”⁴³

Ved besvarelse af et spørgsmål fra Folketinget anførte den daværende justitsminister Søren Pape Poulsen yderligere om problematikken omkring, hvorvidt der reelt var tale om en nedsættelse af den kriminelle lavalder:

”[...] at dette bl.a. skal ses i lyset af, at Ungdomskriminalitetsnævnet ikke vil skulle tage stilling til, om barnet eller den unge er skyldig i at have begået en bestemt strafbar handling, og nævnet vil heller ikke kunne idømme barnet eller den unge en sanktion, som en direkte følge af en kriminel handling. Derimod vil Ungdomskriminalitetsnævnet – ligesom kommunen eller børn- og ungeudvalget i dag – på baggrund af en helhedsvurdering af barnets eller den unges situation skulle træffe afgørelse om at iværksætte sociale foranstaltninger, der skal hjælpe barnet eller den unge tilbage i travsel.”⁴⁴

Som det fremgår, blev det således afvist af justitsministeren, at der med etableringen af Ungdomskriminalitetsnævnet var tale om en nedsættelse af den kriminelle lavalder.

Der kan dog ikke ses helt bort fra, at indførelsen af nævnsprocessen omfattende børn og unge helt ned til 10 år, skete på et tidspunkt, hvor der havde været en længere politisk diskussion om netop fastlæggelsen af den kriminelle lavalder.

Den kriminelle lavalder var i 2010 blevet nedsat fra 15 år til 14 år,⁴⁵ men efter den danske regering havde modtaget kritik herfor fra bl.a. FN,⁴⁶ blev den i 2012 igen hævet til 15 år.⁴⁷

Som begrundelse herfor blev det i lovens forarbejder bl.a. anført, at:

⁴³ Justitsministeriet: Kommenteret oversigt over hørings svar om forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. <https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/L84/bilag/1/1959353.pdf>. Side 3

⁴⁴ Spm. nr. 1 vedrørende forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (L 84) som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 7. november 2018

⁴⁵ Jf. lov nr. 711 af 25. juni 2010 om ændring af straffeloven m.v.

⁴⁶ Frich, M. (14. december 2017). Hård kritik af regeringen: Pape sænker den kriminelle lavalder ad bagvejen. *Information*. Lokaliseret på: <https://www.information.dk/indland/2017/12/haard-kritik-regeringen-pape-saenker-kriminelle-lavalder-bagvejen>

⁴⁷ Jf. Lovforslag nr. 55 af 14. december 2011 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser og færdselsloven (Forhøjelse af den kriminelle lavalder)

“Den nedsættelse af den kriminelle lavalder, som blev gennemført i 2010, skete uden tilstrækkelig saglig fundering, idet der ikke er holdepunkter for at antage, at kriminalitet kan forebygges og bekæmpes effektivt ved at behandle børn som kriminelle voksne. Regeringen finder derfor [...], at indsatsen over for de helt unge lovovertrædere ikke bør “retliggøres” ved at lade domstolene frem for de sociale myndigheder tage hånd om et barns eventuelle problemer.”

Den samlede borgerlige opposition (V, K, DF, LA) kom i 2014 med et retspolitisk udspil, i henhold til hvilket den kriminelle lavalder desuagtet skulle sænkes fra 15 år til 12 år.⁴⁸ Forslaget fik dog ikke opbakning, og da de borgerlige partier igen kom i regering i 2015, kunne der heller ikke opnås flertal i Folketinget for nedsættelse af den kriminelle lavalder.

Som beskrevet i afsnit 5.1 ovenfor, er der samlet set en lang række elementer i processen ved Ungdomskriminalitetsnævnet, som medvirker til at tegne et billede af, at der er tale om en strafferetlig proces, og at dette også kan være oplevelsen hos nogle af de børn og unge og fagpersoner, der deltager i nævnsprocessen. Selvom det ved indførelsen af ordningen blev afvist, at der reelt var tale om en nedsættelse af den kriminelle lavalder, kan det for både børn og unge, og de fagpersoner, der deltager i processen, være oplevelsen, at det de-facto er det, der er tale om. Det er også vanskeligt i den forbindelse helt at bortse fra, at nævnsordningen netop blev etableret i en periode, hvor der politisk havde været fremført ønske om netop dette.

---

⁴⁸ Rosenkilde, K. (18. oktober 2014). Stort flertal støtter lavere kriminel lavalder. *Altinget*. Lokaliseret på: <https://www.altinget.dk/artikel/136071-stort-flertal-stoetter-lavere-kriminel-lavalder>

5. Uklare roller og pres på kvaliteten af sagsbehandlingen

Et af formålene med Ungdomskriminalitetsordningen var at sikre en ensartet behandling af sager vedrørende kriminalitetstruede børn og unge. Nævnsordningen ses dog at indeholde en række uklarheder i forhold til de involverede myndigheders roller og beføjelser, som kan betyde en uens praksis. Det kan få den konsekvens, at en sag i en politikreds henvises til og ender med at blive behandlet i nævnet, mens det modsatte er tilfældet for en tilsvarende sag i en anden politikreds.

Hertil kommer, at de krav, der stilles til sagernes behandling hos myndighederne, f.eks. i forhold til korte sagsbehandlingsfrister, kan risikere at påvirke kvaliteten af sagsbehandlingen, bl.a. i forbindelse med politiets efterforskning. Dette kan ligeledes i sidste ende betyde, at sager, der ikke skulle henvises til nævnsbehandling alligevel henvises hertil, og modsat at sager, der burde henvises til nævnet, ikke bliver det.

Udover denne risiko for uens sagsbehandling kan disse forhold betyde, at det ikke i alle tilfælde er de rigtige sager, der ender i nævnet. Formålet med nævnsordningen var nemlig at få fat i de børn og unge, der er i fødekæden til den hårde kerne. Som denne rapport viser, er der dog også andre børn og unge, der kan risikere at ende i nævnsprocessen, ligesom det modsatte må formodes at være tilfældet, så der er børn og unge i målgruppen, som ikke henvises til nævnsbehandling.

Dette ses der nærmere på i dette afsnit.

5.1. Sagsbehandlingsfrister hos politiet kan påvirke sagsbehandlingens kvalitet

Et af formålene med Ungdomskriminalitetsnævnet var, at børn og unge, der har begået kriminalitet, skulle mærke hurtig konsekvens, og der er derfor fastsat en række korte sagsbehandlingsfrister for myndighedernes sagsbehandling gennem hele processen, der også omfatter sagsbehandlingen hos politiets efterforskere og screeningsenhederne. For sager vedrørende børn og unge i alderen 10 til 14 år skal beslutningen om henvisning som udgangspunkt være truffet senest 10 dage efter politiet har rejst mistanke, og for børn og unge mellem 15 og 17 år skal sagerne som udgangspunkt oversendes til retten senest 30 dage efter sigtelsen. Ved at prioritere overholdelse af tidsfrister kan der dog opstå risiko for, at sagsbehandlingen ikke bliver tilstrækkelig, eller at det opleves, at den ikke er det.

I en spørgeskemaundersøgelse udsendt til tre politikredse i efteråret 2022, oplyser forskellige efterforskere hos politiet bl.a. følgende om kvaliteten og omfanget af sagsbehandlingen i de sager, der kan henvises til nævnsbehandling:

"Da politiet i forening med anklagemyndighed har en væsentlig rolle i forbindelse med vurdering af sagens afgørelse, lægges der stor vægt på, at bevisbyrden efterlever den nødvendige kvalitet og det rette omfang."

En anden efterforsker hos politiet oplyser, at:

"Alle sager bliver efterforsket på lige fod, uanset om den skal i UKN [Ungdomskriminalitetsnævnet] eller ej."

En efterforsker oplyser også, at det kan være nødvendigt at kontakte andre fagpersoner hos politiet i forbindelse med efterforskningen af sager, der kan henvises til nævnet. Han anfører om formålet med denne kontakt:

"Kontakten er altså med henblik på at sikre, at kvaliteten og eventuel vurdering af kriminelt indhold foretages på et nuanceret grundlag."

Det er også til denne rapport oplyst, at screeningsenheden kan rette henvendelse til politiets efterforskere inden sagen er færdigefterforsket. En screeningsmedarbejder fra politiet oplyser, at hvis hun modtager en sag, hvor politiet endnu ikke har foretaget sigtelse, tager hun kontakt til efterforskeren for at fremskynde sagsbehandlingen i forhold til vurderingen af, om der er grundlag for at rejse sigtelse, idet:

"Det skal ikke være en af de sager, der ligger til bunke et eller andet sted, fordi man har jo den her tankegang omkring den her fast track-procedure."

En efterforsker hos politiet bekræfter i lighed hermed, at efterforskningen af sager, der kan henvises til nævnet, adskiller sig fra efterforskningen af andre sager på grund af kortere sagsbehandlingsfrister, og at der dermed bliver tale om en *"prioriteret efterforskning."*

En forælder har til denne rapport fortalt om en sag, hvor det var oplevelsen, at politiets behandling af sagen, langt fra var tilstrækkelig, og hvor bl.a. en mere grundig oplysning af sagen efter forældrens opfattelse kunne have ført til, at sagen ikke var blevet henvist til nævnet:

Case: 11-årig blev involveret i en voldsepisode

En forælder til et barn, der som 11-årig blev involveret i en voldsepisode med en endnu yngre dreng i skoletiden, har beskrevet, at det for forælderen var oplevelsen, at politiets sagsbehandling ikke var tilstrækkelig, og at en bedre sagsoplysning kunne have ført til, at sagen ikke var blevet henvist, fordi det kunne have afdækket, at barnet ikke var i målgruppen for nævnet.

Politiet indhentede bl.a. ikke oplysninger om sociale forhold, herunder at barnet allerede var i et kommunalt forløb, og bl.a. modtog forskellig støtte. Dette kunne ifølge forælderen have ført til, at sagen ikke skulle have været henvist til nævnsbehandling.

Forælderen skubbede heller ikke selv på for at få barnet afhørt eller andre efterforskningskrift gennemført, men dette skyldtes, at forælderen havde opfattelsen af, at der ikke ville ske mere i anledning af sagen, og også at forælderen heller ikke var blevet informeret om, at sagen ville blive sendt til Ungdomskriminalitetsnævnet. Havde forælderen vist det, ville hun have insisteret på, at sagen var blevet bedre oplyst.

Forælderen til den 11-årige anfører nærmere:

"Mit indtryk er, at sagerne bliver alt for overfladisk behandlet i politiet, og at det får alt for store konsekvenser. Der er ikke foretaget afhøring af nogen, heller ikke af pædagogen, der var vidne til episoden. Man burde partshøres over screeningen. Jeg ville klart have reageret herpå [...] Men nu rullede tandhjulene."

Sagen blev henvist til behandling hos Ungdomskriminalitetsnævnet, der efter det oplyste besluttede at afholde møde uden deltagelse af drengen på grund dennes psykiske udfordringer. Barnet blev ved nævnets afgørelse pålagt en række foranstaltninger, herunder fortsat deltagelse i et vredeshåndteringsforløb, som allerede var igangsat af kommunen. Nævnet vejledte i periferien af mødet familien om ikke at møde op til de obligatoriske tilsyn hos ungekriminalforsorgen. Familien fulgte vejledningen og mødte derfor ikke op. Selvom følgen heraf, efter reglerne som udgangspunkt er, at sagen skal genindbringes for nævnet, skete dette ikke, og sagen blev afsluttet. Barnet undgik derved helt fysisk fremmøde i anledning af sagen.

Forælderen konkluderer:

"Jeg tror, nævnet mangler mulighed for at stoppe sådanne sager! Jeg tror, nævnet fandt en pragmatisk løsning. Problemet er, at man ikke kan klage over politiets screening [...] Man hjælper ikke børnene videre. [Drengen] var kun 11 år, havde fået ændret sin medicin, havde vikar, og det var nok også derfor, politiet gav mig ret i, at [drengen] ikke skulle afhøres. Men set i bakspejlet burde jeg have insisteret på det, så sagen var blevet ordentlig oplyst."

Som det fremgår, er politiets efterforskere og screeningsmedarbejdere tilsyneladende opmærksomme på de krav, der stilles til sagsbehandlingen af de sager, der kan henvises til behandling hos Ungdomskriminalitetsnævnet. Dette omfatter de bevismæssige krav, der stilles til sagsbehandlingen, men i høj grad også de krav, der stilles til den tidsmæssige prioritering.

Der er dog en risiko for, at en tidsmæssig prioritering kan medvirke til, at sagsbehandlingen ikke bliver tilstrækkelig. Det kan f.eks. betyde, at der ikke i tilstrækkeligt omfang bliver afhørt vidner eller indhentet andre beviser. Det kan også betyde, at der ikke bliver indhentet tilstrækkelige oplysninger om sociale forhold. Det kan medføre risiko for, at den samlede sagsbehandlingstid forlænges, hvis nævnet beslutter, at sagen skal oplyses yderligere, men det kan også betyde, at sagen afgøres på et ufuldstændigt grundlag. Mangelfuld vejledning og information til familierne om sagsbehandlingen kan desuden medføre, at familierne får en oplevelse af, at denne er utilstrækkelig. Sidstnævnte kan særligt være tilfældet i sager vedrørende de 10 til 14-årige, hvor der ikke sker en domstolsprøvelse af bl.a. skyldspørgsmålet, og hvor det derfor kan være særlig uklart for børnene eller de unge, hvilket grundlag der er for nævnsprocessen.

5.2. Forskellig praksis hos politiets screeningsenheder kan medføre uensartet sagsbehandling

Når politiet har registeret en mistanke eller en sigtelse vedrørende et barn eller en ung, foretager politiets screeningsenhed den videre sagsbehandling af sagerne.

Det er screeningsenheden, der vurderer, om sagerne for de 10 til 14-årige opfylder betingelserne for at blive henvist til behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet. For sager vedrørende de 15 til 17-årige sender screeningsenheden efter endt screening sagen til anklagemyndigheden, der vurderer, om der skal nedlægges påstand i retten om henvisning til nævnet.

Screeningsenhederne består af fagpersoner med forskellig faglig baggrund og varierende erfaringer, og dette kan medvirke til inddragelse af forskellige relevante kompetencer i den samlede proces. Der er fokus på at samarbejde mellem de forskellige fagpersoner hos politiet er vigtigt for sagernes behandling, og der er etableret forskellige mere eller mindre formelle procedurer i de enkelte politikredse i forhold til, hvordan dette samarbejde er tilrettelagt. En række forhold i politikredse betyder dog, at sagsbehandlingen kan komme til at afhænge af bl.a. arbejdets nærmere tilrettelæggelse og udførelse i den enkelte kreds, og at der derved opstår risiko for en uens praksis for sagernes behandling. Disse forhold behandles nærmere nedenfor.

Justitsministeriet anfører i devalueringen om screeningen, at det er screeningsmedarbejderen, der - efter politiets indledende efterforskning - foretager en individuel vurdering af, om sagen er færdigefterforsket.⁴⁹ Det anføres, at det f.eks. undersøges, om der er vidner, der mangler at blive

---

⁴⁹ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 34

afhørt, eller om der afventes indsamling af tekniske beviser. Screeningsmedarbejderne oplyser, at de særligt kvalitetssikrer den efterforskningsmæssige belysning af sager vedrørende 10 til 14-årige forud for en eventuel henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.

Af Justitsministeriets devaluering fremgår det nærmere om den efterforskningsmæssige belysning af sagerne i denne del af sagsbehandlingen hos politiet, at:

"I tilfælde, hvor det vurderes, at den efterforskningsmæssige belysning af sagen er utilstrækkelig, beskriver nogle af screeningsmedarbejderne, at de er i dialog med efterforskere i konkrete sager om nødvendigheden af yderligere efterforskningsskridt. Det påpeges, at såfremt det ikke er muligt at sikre en tilstrækkelig høj kvalitet i efterforskningen, eller der er tvivl om skyldspørgsmålet, henvises barnet/den unge ikke. Nogle af de interviewede screeningsmedarbejdere beskriver, at tvivl om skyldspørgsmålet forekommer i sager med ord-mod-ord-forklaringer, hvor den formodede gerningsperson ikke erkender forholdet, og hvor der ikke er tekniske beviser." ⁵⁰

Til brug for denne rapport er tre fagpersoner fra politiets screeningsenheder i efteråret 2022 blevet interviewet. Screeningsmedarbejderne har forskellig uddannelsesbaggrund og varierende erfaring og enhederne består af kontoruddannede og socialrådgiveruddannede. De har oplyst, at de har screening af sager til Ungdomskriminalitetsnævnet som deres hovedarbejdsopgave. Screeningsværktøjet opdateres dagligt, og interviewpersonerne har samstemmigt oplyst, at de som udgangspunkt orienterer sig heri dagligt. I ferieperioden kan der dog gå længere tid, da screeningsenhederne oftest består af få medarbejdere.

En af de interviewede screeningsmedarbejdere anfører, at udgangspunktet er, at hun lægger politiets vurdering af mistanke og sigtelse uprøvet til grund, og at hun formentlig ikke ville opdage det, hvis den rejste sigtelse eller mistanke var forkert.

Udsagn fra to af de andre interviewede screeningsmedarbejdere bekræfter dog det billede, som Justitsministeriet tegner i den ovenfor citerede devaluering, hvorefter screeningsmedarbejderne i forskelligt omfang kan spille en rolle i vurderingen af, hvorvidt bl.a. beviskravet er opfyldt, og om det er den korrekte bestemmelse i lovgivningen, som barnet eller denne unge er mistænkt eller sigtet for overtrædelse af.

En screeningsmedarbejder oplyser således til denne rapport, at hun ville kontakte efterforskeren hos politiet, hvis hun behandlede en sag, hvor hun vurderede, at sagen ikke var færdigefterforsket.

---

⁵⁰ Ibid, side 34.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt det er den rigtige sigtelse, der er rejst i anledning af sagen, anfører samme screeningsmedarbejder, at proceduren kan være, at man så enten rådfører sig med en jurist eller efterforskeren i sagen:

"[...] man kan jo godt sidde med sager, hvor vi tænker, er det nu § 244 [simpel vold] eller § 245 [grov vold]? Men hvis vi er i tvivl, så sparer vi enten med anklagemyndigheden, eller hvis det er en, vi har et super godt samarbejde med, altså hvis det f.eks. er en betjent fra den lokale efterforskning, så går vi ned og banker på og siger, "det er ikke for noget, men jeg undrer mig. Er I helt sikre på denne sigtelse? Og det er de faktisk flinke til."

Andre screeningsarbejdere giver udtryk for i højere grad selv at foretage vurderingerne. En screeningsmedarbejder beretter om en sag, hvor en hjerneskadet dreng i frustration hiver en pædagog i håret på det opholdssted, hvor han bor. Drengen er meget glad for at bo på opholdsstedet, og opholdsstedet vurderer, at han er på det bedst egnede sted. Samtidig er personalet glade for at have ham boende. Screeningsmedarbejderne vurderede på den baggrund, at sagen ikke var egnet til at blive sendt til Ungdomskriminalitetsnævnet. Imidlertid mente hun ikke, at hun kunne undgå henvisning til nævnet med den begrundelse, at der var tale om bagatelagtig vold, da hun mente, der var tale om vold mod en offentlig ansat.

Screeningsmedarbejderen svarer adspurgt om, hvordan hun konkret behandlede den pågældende sag, at:

"[...] den skrev jeg mig simpelthen ud af. Han var 14 år, og jeg kan huske, lige i starten, der stod der nogle ansvarlige fra Rigspolitiet og sagde, at hvis vi er i tvivl, skal vi ikke henvise. Og den sætning har vi lænet os op ad mange gange. Lige præcis den sætning. [...] og derfor skrev jeg mig simpelthen ud af det på bedste faglige vis."

Af Justitsministeriets devaluering om screeningen fremgår det, at de fleste interviewede screeningsmedarbejdere oplever, at der er et godt samarbejde med anklagemyndigheden, og at anklagerne er "behjælpelige med at vurdere spørgsmålet om strafniveauet i sager om anden alvorlig kriminalitet samt spørgsmålet om ubetydelig vold i sager om personfarlig kriminalitet." Det fremgår videre, at denne hjælp vurderes at være afgørende for at danne det bedst mulige grundlag for at henvise sager til nævnet.

Af devalueringen fremgår endvidere, at der er nogle politikredse, hvor samarbejdet er mere struktureret end i andre. Der er også store forskelle i omfanget af sager, der drøftes med anklagere. I nogle kredse drøftes størstedelen af sagerne vedrørende de 10 til 14-årige med anklagere, og i andre kredse oplyses det, at sagerne i højere grad drøftes med medarbejdere ved sekretariatet.

Der er blandt de interviewede fagpersoner til denne rapport enighed om, at det kan være nødvendigt at drøfte de forskellige vurderinger, som foretages i forbindelse med henvisningen af sager, med andre fagpersoner. Det kan være både interne fagpersoner, f.eks. efterforskere, politifaglige ledere, jurister, og eksterne fagpersoner, f.eks. medarbejdere i nævnets sekretariat. Der er også enighed om, at det i sidste ende er enten anklagemyndigheden eller politifaglige ledere, der formelt træffer beslutningen om henvisning/nedlæggelse af påstand om henvisning til nævnet.

Det er til denne rapport desuden oplyst, at der i en politikreds er aftalt faste dage, hvor screeningsmedarbejdere kan rådføre sig mundtligt med jurister i kredsen, mens man i en anden politikreds har indført en formel skriftlig procedure, hvorefter screeningsmedarbejdere kan foreligge tvivlstilfælde i anonymiseret form for juristerne. Der beskrives også mere uformelle procedurer, og at der også på daglig basis sker sparring mellem de forskellige medarbejdere i politikredsen. Generelt beskrives samarbejdet mellem de forskellige fagpersoner positivt.

Vejledningen og rådgivningen anføres dog af de interviewede screeningsmedarbejdere i nogle tilfælde at bero på mere subjektive forhold, f.eks. viljen og evnen til at samarbejde hos de enkelte fagpersoner.

En screeningsmedarbejder beskriver samarbejdet således:

"Der er vi superprivilegerede i vores kreds og har været det siden dag et. Vi har en anklagemyndighed, som har været vores holdspiller i det her. [...] Nogle gange så er det ret lige til, for der kan være nogle måder man takserer noget på, men ellers er de faktisk flinke til at ringe tilbage til os og tage snakken med os"

Andre screeningsmedarbejdere svarer adspurgt, om de kontakter politiet, hvis de tænker, at sagen ikke er færdigefterforsket.

"[...] man [kan] spørge på en ydmyg måde, så er de [politiet] altså flinke til at revurdere"

og

"Det gør vi. Det er også derfor, kan man sige, at da vi blev ansat, der var noget af det, som vi fik at vide, var super, super vigtigt, det er, at man forstår at netværke og skabe samarbejde mellem politikollegerne. For der er jo ikke noget værre, end hvis der kommer en med en anden faglighed end en blå skjorte og fortæller, at ens efterforskning ikke er god nok. Så man skal virkelig træde varsomt. Men det har vi på en eller anden måde formået, og det er meget sjældent, at vi møder de her korslagte arme. [...]"

Screeningsenhederne hos politiet ses således at spille en rolle i vurderingen af, om en sag vedrørende børn og unge i alderen 10 til 14 år opfylder betingelserne for at blive henvist til nævnsbehandling, og for sager vedrørende børn og unge i alderen 15 til 17 år i vurderingen af, om der skal nedlægges påstand i retten om henvisning til nævnet. Det stiller store krav til den sagsbehandling, der foregår hos politiets screeningsenhed. Dette gælder særligt for sager vedrørende børn og unge i aldersgruppen 10 til 14 år, hvor der ikke sker en efterfølgende domstolsprøvelse af sagen, herunder en prøvelse af, om mistankekravet er opfyldt. For disse sager er det således alene screeningsenhedernes sagsbehandling, der fører til henvisning til nævnet.

Deltagelse af fagpersoner med forskellig uddannelsesmæssig baggrund og varierende erfaringer i forbindelse med politiets og politiets screeningsenheders sagsbehandling medvirker til inddragelse af forskellige relevante kompetencer i den samlede proces, og det er positivt, at der er opmærksomhed på processen og indholdet for samarbejde mellem de forskellige faggrupper i den forbindelse.

Manglen på mere formelle og ensartede processer for samarbejdet mellem de forskellige fagpersoner hos politiet kan dog medføre en uensartet sagsbehandling i de forskellige politikredse, herunder at samarbejdet kommer til at bero på den enkelte medarbejders evne til at kommunikere/samarbejde og den adspurgtes velvilje, herunder personlige relationer medarbejderne imellem.

Manglende krav til processerne kan også medvirke til, at forskelle i de involverede fagpersoners faglige og erfaringsmæssige baggrund kan få betydning for den enkelte politikreds' praksis for henvisning af sager. Hvis proceduren i en politikreds f.eks. er, at screeningsmedarbejderne i de fleste tilfælde drøfter sagerne med en jurist, kan dette medføre en anden praksis for sagernes behandling end praksis i en anden politikreds, hvor sagerne alene behandles af en kontoruddannet i screeningsenheden, der f.eks. kun i tvivlstilfælde drøfter sagerne med andre fagpersoner.

Som nævnt er disse forhold særligt betænkelige i sager vedrørende de 10 til 14-årige, hvor der ikke efterfølgende sker domstolsprøvelse af sagen, herunder en prøvelse af om beviskravene er opfyldt. Det kan betyde, at børn og unge i denne aldersgruppe risikerer at komme i en nævnsproces på et fejlagtigt grundlag.

5.3. Forskellig praksis hos politiet for undtagelse af sager vedrørende "ubetydelig vold"

En af de vurderinger, der skal foretages af screeningsenhederne, er, hvorvidt der i en sag om personfarlig kriminalitet kan være tale om det, der betegnes som "*ubetydelig vold*".

Udgangspunktet er, at børn og unge i alderen 10 til 17 år, der er mistænkt eller sigtet for personfarlig kriminalitet, herunder vold, skal henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet. Dette gælder dog ikke

sager vedrørende *"ubetydelig vold"*, hvor der hos politiet eller anklagemyndigheden skal foretages en vurdering af, om sagen på den baggrund ikke skal henvises til behandling i nævnet, eller at der ikke skal nedlægges påstand om henvisning til nævnet. Denne vurdering bygger bl.a. på den konkrete efterforskning, der er foretaget i anledning af sagen, og de i øvrigt foreliggende oplysninger. En række forskellige forhold i politikredsens praksis betyder dog, at vurderingen af disse sager bliver uensartet.

Det fremgår af forarbejderne til ungdomskriminalitetsloven, at personfarlig kriminalitet i sig selv taler for iværksættelse af en særlig kriminalitetsforebyggende indsats. Dette er baggrunden for, at sådanne typer sager – f.eks. vold eller røveri – som udgangspunkt henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet.⁵¹

Af betænkningen over lovforslaget fremgår det om sager vedrørende de 15 til 17-årige, at hvis der i forbindelse med voldsepisoden ikke er sket betydelig skade, kan der anvendes tiltalefrafald, hvorfor sagen ikke skal henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet. For de 10 til 14-årige, der er mistænkt for vold, fremgår det i lighed hermed af betænkningen, at sagen ikke skal henvises til nævnet, hvis volden er af ubetydelig karakter og ville have ført til tiltalefrafald, hvis barnet eller den unge havde været over den kriminelle lavalder. Som eksempler på ubetydelig vold nævnes, at volden kan være opstået i forbindelse med konflikter på skolen, eller at volden kan være opstået ved fester, f.eks. fordi konflikten har udviklet sig til håndgemæng på grund af indtagelse af alkohol.⁵²

Der findes ikke oplysninger om, hvor mange sager, der ikke registreres i screeningsværktøjet, (se herom i afsnit 3), fordi politiet allerede i forbindelse med efterforskningen har foretaget en vurdering af, at der er tale om *"ubetydelig vold"*, og hvor sagen derfor slet ikke bliver registreret. Det er derfor ikke muligt nærmere at vurdere, om der i nogle politikredse frasorteres flere sager end i andre kredse med den begrundelse, at der er tale om *"ubetydelig vold."*

Det fremgår af Justitsministeriets devaluering af screeningen,⁵³ at der blandt screeningsmedarbejderne er forskellige vurderinger af, hvor stor en andel af sager, der kan karakteriseres som *"ubetydelig vold"*, og som dermed frasorteres. I en politikreds oplyser screeningsmedarbejderne, at der ikke er optrådt ret mange *"bagatelhændelser"* i screeningsværktøjet. En screeningsmedarbejder i en anden kreds vurderer, at cirka halvdelen af sagerne vedrørende personfarlig kriminalitet for de 10 til 14-årige frasorteres [i screeningsværktøjet] med henvisning til, at sagen kan karakteriseres som *"skolegårdsvold"*. Det fremgår yderligere af devalueringen, at:

⁵¹ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018. Side 29

⁵² Betænkning afgivet af Retsudvalget den 6. december 2018: Betænkning over Forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, side 2, lokaliseret på: L 84 Bilag 9: Bet. L 84 (ft.dk)

⁵³ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 41

”Der peges på, at der kan være en forskellig praksis mellem kredsene med hensyn til registreringen af denne type sager i forbindelse med efterforskningen, hvilket har betydning for, om sagerne optræder i screeningsværktøjet”.⁵⁴

Der ses derved en forskellig praksis i politikredsene i forhold til, hvor i et sagsforløb sager vedrørende ubetydelig vold bliver frasorteret. Det kan få betydning for, hvilke fagpersoner, der bliver involveret i vurderingen, og kan medvirke til en uens praksis. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis vurderingen i en politikreds alene foretages af politiets efterforskere, mens vurderingen i en anden politikreds foretages i screeningsenheden og eventuelt involverer andre eksterne eller interne fagpersoner.

Interviewpersoner fra screeningsenhederne har til denne rapport oplyst, at vurderingen af, om en sag, der optræder i screeningsværktøjet vedrører *”ubetydelig vold”*, bygger på en række individuelle vurderinger og bl.a. kan medføre iværksættelse af yderligere undersøgelser og/eller sparring om spørgsmålet med andre interne eller eksterne fagpersoner.

En screeningsmedarbejder fortæller, at hun kan finde på at indhente flere sagsoplysninger om f.eks. en voldsepisode, hvis denne er opstået på en specialskole eller på en institution, hvor hun gennem sit lokalkendskab ved, at børn med særlige udfordringer går. Hun fortæller, at hun på grund af et godt netværk hos f.eks. sagsbehandlere i kommunerne i sådanne tilfælde også kan finde på at ringe til disse og få flere oplysninger om den nærmere baggrund for voldsepisoden.

En anden screeningsmedarbejder anfører i lighed herved:

”Nogle af de ting, som altid er en lille rød alarmknap for os, det er, hvis der er tale om børn, der er anbragt, eller hvis der er tale om børn, hvor der står tydeligt, at de har diagnoser, eller at de reagerer på en måde, at man kan undre sig. [...] Så går vi ind og kigger lidt ind i sagerne og er lidt nysgerrige på, kan der være en grund til, at man reagerer som man gør?”

Den ovenfor i afsnit 6.1 beskrevne case om en 11-årig dreng, der henvises til nævnsbehandling i forbindelse med en voldsepisode i skoletiden, kan siges at være et eksempel på en sag, der måske ikke skulle have været henvist med den begrundelse, at der netop var tale om *”skolegårdsvold”*:

Som tidligere beskrevet var der tale om en voldsepisode mellem en 11-årig dreng og en endnu yngre dreng i forbindelse med en episode i skolegården. Der er ikke oplyst nærmere om, og i givet fald hvilke sagsskridt politiet eller screeningsmedarbejderne konkret foretog for at afdække, om der kunne være tale om *”skolegårdsvold”*, men det var forælderen oplevelse, at sagsbehandlingen ikke havde været tilstrækkelig. En mere udførlig sagsbehandling kunne eventuelt have afdækket, at der

⁵⁴ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, ”Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet,” side 41

var tale om "skolegårds vold", eller at drengen ikke var i målgruppen for nævnsbehandling, og at sagen derfor slet ikke burde have været henvist til nævnsbehandling.

En screeningsmedarbejder har til denne rapport fortalt om en anden sag, der måske heller ikke burde have været henvist til nævnet, fordi der var tale om "skolegårds vold". Det var en sag, hvor en dreng i 5. klasse, der var blevet mobbet hele sin skoletid, havde kastet en rulle tape på den dreng i klassen, der efter det oplyste var hovedpersonen bag mobningen. Screeningsmedarbejderen anfører herom, at:

"Han er jo på ingen måde i målgruppen, hvis vi kan blive enige om, at den her reform [Ungdomskriminalitetsnævnet] er lavet til unge, som er i fødekæden til banderne og unge i den hårde kerne."

Screeningsmedarbejderen oplyser dog, at hun mente, at hun var nødt til at henvise den konkrete sag, men at hun skrev i henvisningen, at det var vurderingen, at han ikke var kriminalitetstruet m.v. Sagen endte med at blive behandlet i nævnet.

Vurderingen af, om der er tale om en sag om "ubetydelig vold", hvor sagen ikke skal henvises til behandling i nævnet, ses at bygge på bl.a. den konkrete efterforskning, der er foretaget i anledning sagen, og de i øvrigt foreliggende oplysninger. Det er positivt, at der i sagsbehandlingen hos politiet og hos politiets screeningsenheder ses at være opmærksomhed på, at disse sager skal frasorteres. Det er ligeledes positivt, at der i vurderingen heraf indgår oplysninger om en lang række konkrete forhold, da det medvirker til et velunderbygget beslutningsgrundlag.

De samme betænkeligheder som er anført i afsnit 6.2 ovenfor, gør sig dog også gældende for sagsbehandlingen af sager vedrørende "ubetydelig vold." Der er således også i forbindelse med screeningsenhedens vurdering af disse sager – bl.a. som følge af mangel på mere formelle og ensartede processer - risiko for en uensartet sagsbehandling i de forskellige politikredse.

For sager om "ubetydelig vold" tegner der sig dog herudover et billede af, at vurderingen af, hvorvidt en sag, vedrører "ubetydelig vold" i høj grad beror på, om screeningsenheden er opmærksom på voldens karakter og de øvrige omstændigheder. F.eks. ses det, at konkret kendskab til specifikke lokale forhold, eller hvilken type institution den begåede vold er foregået på, får betydning for, om screeningsmedarbejderen bliver opmærksom på, at der kan være grundlag for en nærmere vurdering af, at en sag ikke skal henvises.

Der ses således for undtagelsen af sager vedrørende "ubetydelig vold" at foreligge risiko for så store forskelle i de enkelte politikredses praksis, at der på baggrund af geografi kan være forskel på, om et barn får sin sag behandlet i nævnet eller ej.

Hertil kommer, at der ses en forskellig praksis i politikredsene i forhold til, hvor i et sagsforløb sager vedrørende ubetydelig vold bliver frasorteret. Dette kan få betydning for, hvilke fagpersoner, der bliver involveret i vurderingen, hvilket yderligere kan medvirke til en uens praksis.

5.4. Uklarheder i vurderingen af mistankekravet

Sager vedrørende børn og unge i alderen 10 til 14 år henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet alene på baggrund af politiets mistanke om kriminel adfærd, og der foretages ikke – i modsætning til sager vedrørende de 15 til 17-årige – en domstolsprøvelse af bl.a. skyldspørgsmålet. Dette stiller store krav til de involverede myndigheders sagsbehandling, særligt fordi børnene og de unge kan have en oplevelse af, at nævnsbehandlingen er en strafferetlig proces, hvorunder der er eller bliver taget stilling til skyldspørgsmålet. Som det beskrives i dette afsnit, ses der dog i processen en række uklarheder i de involverede myndigheders roller i den forbindelse, og dette kan give en oplevelse af, at sagsbehandlingen ikke er betryggende.

Det følger af ungdomskriminalitetslovens § 2, stk. 2, at loven finder anvendelse for børn og unge i alderen 10 til 14 år, som er:

1. mistænkt for personfarlig kriminalitet eller
2. mistænkt for anden alvorlig kriminalitet

Af forarbejderne til loven følger det, at begrebet "*mistænkt*" anvendes i den situation, hvor politiet på baggrund af efterforskningen anser det for tilstrækkeligt bevist, at den rette gerningsmand er fundet.⁵⁵

Det er således politiets vurdering af skyldspørgsmålet, der fører til nævnsprocessen.

Den daværende justitsminister, Søren Pape Poulsen, anførte da også i forbindelse med den offentlige høring over lovudkastet, jf. afsnit 4, at det ikke er nævnet, der vil skulle tage stilling til, om barnet eller den unge er skyldig i at have begået en bestemt strafbar handling.⁵⁶

Det følger dog af ungdomskriminalitetslovens § 42, stk. 1, at nævnet afviser en sag, hvis nævnet finder, at barnet eller den unge ikke opfylder betingelserne for henvisning, jf. § 2, stk. 2. Dette må også omfatte spørgsmålet om, hvorvidt mistankekravet er opfyldt.

Det følger herudover af ungdomskriminalitetslovens § 42, stk. 3, at det er nævnet, der kan beslutte at udsætte en sag, hvis der under sagen fremkommer nye væsentlige oplysninger om mistanken mod barnet eller den unge, jf. § 2, stk. 2, med henblik på politiets vurdering af oplysningerne.

⁵⁵ Lovforslag nr. L 84 fremsat den 26. oktober 2018, [Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet](#), side 28

⁵⁶ Besvarelse af spørgsmål nr. 17 vedrørende forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (L 84), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 16. november 2018. Lokaliseret på: [L 84 endeligt svar på spørgsmål 17 : Besvarelse - spm. 17.pdf \(ft.dk\)](#)

Frafalder politiet på den baggrund mistanken mod barnet eller den unge, underrettes nævnets sekretariat herom, hvorefter nævnet kan afvise sagen.

Det følger således direkte af reglerne i ungdomskriminalitetsloven, at nævnet spiller en rolle i forhold til vurderingen af, om mistankekravet er opfyldt. Det fremgår dog ikke helt klart, hvad der nærmere ligger i denne rolle, f.eks. hvilke oplysninger der indgår i denne vurdering, eller hvornår og hvordan nævnet kommer i besiddelse af oplysninger herom.

Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen i ungdomskriminalitetslovens § 42, stk. 3, at formålet med reglen er at sikre, at barnet eller den unge er i nævnets målgruppe. Det anføres nærmere, at:

“Der kan således forekomme tilfælde, hvor oplysninger, der fremkommer efter politiets henvisning af sagen til nævnet, har en sådan karakter, at politiet bør have mulighed for at genvurdere, om barnet eller den unge er i nævnets målgruppe. Der skal være tale om nye væsentlige oplysninger, hvilket betyder, at det skal være overvejende sandsynligt, at politiet ikke ville have henvist sagen til nævnet, hvis disse oplysninger havde foreligget tidligere. Det kan f.eks. være, at barnet eller den unge nu gennem f.eks. fotos eller personlig rejsehjemmel kan bevise, at den pågældende opholdt sig et andet sted, da den kriminelle handling blev begået, eller at der udfindes en anden gerningsmand. Det er således f.eks. ikke tilstrækkeligt, at barnet eller den unge ønsker, at andre vidner end dem, som politiet allerede har afhørt, skal afhøres.”

57

Nævnets sikring af, om barnet eller den unge hører til nævnets målgruppe (efter politiet har henvist sagen til nævnet), kan dermed siges at forudsætte en vis vurdering af bl.a. tilstedeværelsen af beviser.

Også i praksis ses nævnet at spille en rolle i forhold til vurderingen af bl.a. mistankegrundlaget.

Det fremgår af Justitsministeriets devaluering, at i én politikreds angiver screeningsmedarbejderne i højere grad at drøfte sagerne vedrørende de 10 til 14-årige med medarbejdere i Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat end med anklagerne i kredsen.⁵⁸

Af devalueringen fremgår det også, at en del af de interviewede screeningsmedarbejdere nævner, at det har været en proces at finde ud af, hvilken type og mængde af oplysninger som nævnssekretariatet efterspørger, herunder for eksempel oplysninger om mistankegrundlaget. Nogle screeningsmedarbejdere påpeger også, at de fortsat oplever et behov for mere generel og systematisk feedback fra nævnssekretariatet i forhold til, hvilke oplysninger sekretariatet finder

⁵⁷ Lovforslag nr. L 84 fremsat den 26. oktober 2018, [Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet](#), side 104

⁵⁸ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 42

brugbare og væsentlige, så screeningsmedarbejderne har mulighed for at tilpasse oplysningerne hertil.⁵⁹

En screeningsmedarbejder oplyser om vejledning fra nævnets sekretariat i forbindelse med bl.a. vurderingen af mistankegrundlaget:

"Jeg har i hvert fald et rigtig, rigtig godt samarbejde med nævnets sekretariatet. De har været rigtig, rigtig gode til at sparre sagerne med os. Særligt de her sager, hvor vi har nogen, der er over 15 [år], og nogen der er under 15 [år], og det her med [...] man er sigtet i forening, men man har ikke deltaget i selve voldshandlingen. Der kan vi altid være meget i tvivl om, hvad er det så for en rolle, man har haft? Der oplever vi faktisk, at selvom vi måske faktisk har sparret sagen med vores anklagemyndighed, så vil UKN-sekretariatet [Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat] rigtig gerne sparre med os, altså med deres jurister. Sådan så vi er helt sikre på, at vi ikke får henvist nogen, som ville være kunne blive frikendt i retten."

En anden screeningsmedarbejder oplyser ligeledes om vejledningen fra sekretariatet i forbindelse med mistankevurderingen:

"[...] Altså jeg har været med siden vi startede, og jeg tror, at jeg har oplevet det tre gange max., at de [sekretariatet] har sagt, vi kunne godt lige tænke os at læse afhøringsrapporten, [...] det kan jo også være nogle lange samtaler nogle gange. Så vil de gerne se det for at være helt sikker på ... Det kan også være unge, der har overfaldet en, og delt det på Snapchat, og så har vi måske en tredje gruppe, hvor de skriver omkring overfaldet, så kunne det være sådan nogle ting, de godt kunne tænke sig at dykke ned i. Så hvis de er i tvivl om, hvorvidt man er skyldig, eller om man bare har været til stede eller er sigtet i forening..."

En medarbejder fra nævnets sekretariatet fortæller til denne rapport, at det er oplevelsen, at der er mindre kontakt nu med screeningsmedarbejderne hos politiet, end i perioden lige efter ordningen blev gennemført.

Selvom det ikke er nævnet, der skal vurdere, om mistankekravet er opfyldt i sagerne vedrørende de 10 til 14-årige, ses nævnet dog alligevel både efter loven og i praksis at spille en rolle heri. Dette kan medføre uklarhed i forhold til, hvilken rolle de forskellige myndigheder egentlig har i den forbindelse, og hvilket grundlag vurderingerne foretages på baggrund af. Nævnet er f.eks. som udgangspunkt ikke i besiddelse af straffesagens oplysninger, og det er derfor uklart, hvordan og på hvilket grundlag nævnet vurderer, om kravene til mistankegrundlaget er opfyldt. Disse uklarheder kan medvirke til

---

⁵⁹ Ibid., Side 42

oplevelsen af, at sagsbehandlingen ikke er betryggende, og dette må formodes særligt at kunne være tilfældet, når skyldspørgsmålet ikke forud er blevet prøvet af en domstol.

Hertil kommer, at de involverede børn og unge tilmed kan opleve disse uklarheder efter et forløb hos f.eks. politiet, hvor det har været oplevelsen, at sagsbehandlingen ikke var tilstrækkelig. Det kan herved opleves som uklart, om og hvor i processen og – i givet fald – over for hvilke myndigheder, der kan rejses spørgsmål om bl.a. fejl i mistankegrundlaget. Konsekvensen heraf kan være, at nævnet ender med at behandle sager, der ikke opfylder betingelserne for nævnsbehandling.

5.5. Barnets oplevelse af omvendt bevisbyrde

Sager i ungdomskriminalitetsnævnet vedrørende de 10 til 14-årige henvises, som beskrevet ovenfor, til nævnet alene på baggrund af politiets mistanke. Som det også fremgår ovenfor, stiller den manglende domstolsprøvelse af mistankegrundlaget store krav til myndighedernes sagsbehandling. Hertil kommer, at et grundlæggende princip i forvaltningsretten er, at det er myndighederne, der har ansvaret for, at en sag er tilstrækkeligt oplyst.⁶⁰

Som det beskrives i afsnit 6.4 ovenfor, fremgår det bl.a. af forarbejderne til ungdomskriminalitetsloven, at nævnet til sikring af, at barnet eller den unge er i nævnets målgruppe, bl.a. kan lade det indgå, at:

”barnet eller den unge nu gennem f.eks. fotos eller personlig rejsehjemmel kan bevise, at den pågældende har opholdt sig et andet sted, da den kriminelle handling blev begået, eller at der udfindes en anden gerningsmand.”

Da det er myndighederne, der er ansvarlige for, at betingelserne for nævnebehandling er til stede, og at der er tilstrækkelig dokumentation for, at bl.a. mistankekravet er opfyldt, kan dette være i strid med princippet om, at det er myndighederne, der har ansvaret for sagsoplysningen. Dette kan i hvert fald være oplevelsen for det barn eller den unge, der på et mangelfuldt efterforskningsgrundlag bliver henvist til nævnet, og hvor nævnet ikke – som hos domstolene – ses at foretage en prøvelse af henvisningsgrundlaget. Barnet eller den unge kan derfor opleve selv at skulle være ansvarlig for at modbevise, at mistankekravet er opfyldt.

På grund af den lange række af elementer i processen, som medvirker til at tegne et billede af, at der er tale om en strafferetslignende proces, kan det endog være oplevelsen hos de børn og unge, der deltager i nævnsprocessen, at der bliver tale om en form for ”omvendt bevisbyrde,” hvilket vil være i strid med grundlæggende strafferetlige principper.

⁶⁰ Folketingets Ombudsmand. *Officialprincippet*. Lokaliseret d. 14-04-2023 på <https://www.ombudsmanden.dk/myndighedsguiden/generel-forvaltningsret/officialprincippet/>

6. Inddragelse af barnet eller den unge

6.1. Korte tidsfrister for kommunernes sagsbehandling kan føre til utilstrækkelig sagsoplysning

Kommunerne spiller en væsentlig rolle i forberedelsen af sager til Ungdomskriminalitetsnævnet. Det skyldes, at det er barnets eller den unges kommune, der iværksætter og gennemfører den ungefaglige undersøgelse til brug for sagens behandling i nævnet. Kommunen skal med afsæt i den ungefaglige undersøgelse udarbejde og forelægge en indstilling til sagens afgørelse for nævnet.

Kommunens udarbejdelse af den ungefaglige undersøgelse

I sager med 10 til 14-årige skal den ansvarlige kommune have afsluttet den ungefaglige undersøgelse senest tre uger efter nævnets anmodning herom. I sager, hvor 15 til 17-årige ved dom er henvist til nævnet, iværksætter kommunen af egen drift en ungefaglig undersøgelse, der skal afsluttes senest en uge før nævnsmødet, der som udgangspunkt afholdes fire uger efter domsafsigelsen. Det betyder, at kommunen som udgangspunkt har tre uger til at udarbejde den ungefaglige undersøgelse.

Den ungefaglige undersøgelse skal så vidt muligt gennemføres i samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne. Undersøgelsen skal derudover gennemføres så skånsomt som muligt og må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger.

Den ungefaglige undersøgelse forudsættes at indeholde de samme elementer, som en børnefaglig undersøgelse efter lov om social services § 50. Den skal derfor anlægge en helhedsvurdering med oplysninger om barnets eller den unges udvikling og adfærd, familie, skole, sundhed, fritid og venskaber og andre relevante forhold samt afdække ressourcer og problemer hos barnet eller den unge og familien.

Som led i undersøgelsen skal barnet eller den unge inddrages i en samtale for at afdække barnets eller den unges synspunkter.

Kommunen kan kun undlade at iværksætte en ungefaglig undersøgelse, hvis der ikke vurderes at være et behov for yderligere oplysninger i sagen, og sagen således allerede er tilstrækkeligt oplyst, f.eks., hvis der er en nyligt afsluttet børnefaglig undersøgelse.

Hvis undersøgelsen ikke kan afsluttes inden for fristen, skal der udarbejdes en foreløbig vurdering, og undersøgelsen skal snarest herefter afsluttes. Den foreløbige vurdering skal redegøre for, hvilke oplysninger der mangler at blive indhentet, og tidspunktet for, hvornår undersøgelsen kan forventes afsluttet.

Ungdomskriminalitetsnævnets formand kan træffe afgørelse om, at sager udsættes efter modtagelsen af en foreløbig vurdering.

Vanskeligt at efterleve korte tidsfrister

I Justitsministeriets devaluering kan man se, at de fleste af de kommunale repræsentanter, som ministeriet har interviewet, mener, at kravet om, at den ungefaglige undersøgelse skal udarbejdes på tre uger, er en kort tidsfrist, der kan være vanskelig at efterleve.⁶¹

Det påpeges i den forbindelse, at dette særligt gælder sager, hvor barnet eller den unge ikke er kendt af kommunen i forvejen, og når der indstilles til anbringelse, hvor barnet eller den unge ikke er anbragt i forvejen.⁶²

Generelt er der blandt de af Justitsministeriet interviewede kommunale repræsentanter en opfattelse af, at den korte tidsfrist har betydning for kvaliteten af den ungefaglige undersøgelse og indstillingen, og at den ungefaglige undersøgelse er en "light"-version af den børnefaglige undersøgelser efter lov om social services § 50.⁶³

Den opfattelse bekræftes af interviewpersonerne til denne rapport. Her peger særligt de kommunale sagsbehandlere på, at kravet om, at den ungefaglige undersøgelse skal udarbejdes indenfor tre uger, er kort tid, hvis der skal være tid til at tale med den unge og familien, samt indhente oplysninger fra skole, fritidsklub mv. Dette illustreres med denne udtalelse fra en kommunal sagsbehandler.

"Vi laver nogle fine undersøgelser, men de bærer også præg af, at der er rigtig kort tid til det. Især i sager, vi ikke kender i forvejen. Er det egentlig fair, at vi laver noget, der kan blive så indgribende for en families liv, når man kun har reelt to uger til at sidde og lave arbejdet. Vi får jo også at vide af skoler, at noget er en hastesag, og så skal vi lave en udtalelse lidt hurtigere end normalt. Så får man egentlig tid til at gå i dybden med undersøgelsen på samme måde, som hvis man skal lave en børnefaglig undersøgelse? Og så er det ikke fordi jeg siger, at man skal have fire måneder til det – for det synes jeg også er for lang tid – men det er i hvert fald kort tid."

De kommunale sagsbehandlere, der er interviewet til denne analyse, udtrykker samstemmende, at det inden for fristen på tre uger kan være en udfordring at indhente den nødvendige dokumentation, og det opleves som et problem, at andre myndigheder og institutioner som skoler, fritidsklubber, psykiatrien mv. ikke er underlagt de samme frister som sagsbehandlerne. De oplever ofte, at de skal sende rykkere ud, og at de i flere tilfælde ikke når at få indhentet alle relevante oplysninger. Flere af

⁶¹ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 40

⁶² Ibid

⁶³ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 41

fagpersonerne har oplevet, at de derfor i nogle sager må udarbejde indstillingen til nævnet uden alle relevante oplysninger. En sagsbehandler udtaler i den forbindelse, at:

"Det store problem er, at dem, vi skal have oplysninger fra – skolen, regionen, psykiatrien – de er ikke underlagt tidsfrister i denne sammenhæng. Så selvom vi skal bruge det på 14 dage, kan det nemt tage 1, 2, 3 eller flere måneder. De står ikke klar til at levere, når vi beder om det. Så der er noget retssikkerhedsmæssigt ift., hvad vi kan nå at præstere for et oplysningsgrundlag på 14 dage."

Tidsfrister er en barriere for inddragelse

Flere sagsbehandlere udtrykker også, at den korte frist kan være en barriere for at sikre en inddragende proces for barnet og familien. Dette til trods for, at den ungefaglige undersøgelse udgør en central del af sagsbehandlerens indstilling og nævnets mulighed for at træffe en grundigt oplyst afgørelse. En kommunal sagsbehandler fortæller herom, at:

"Altså, for at sige det lige ud: Der er jo ikke plads til at man har den ene samtale efter den anden. Det er der ikke. Man skal hente det ind i samtalen med forældrene, og nogle gange er det en samtale med barn og forældre samtidigt, fordi der ikke er mere... Og så bliver undersøgelsesniveauet også ud fra det. Og så er der heldigvis nogen, hvor man ved noget mere, og hvor man også kan få samtykke til at indhente PPR-materiale, der kan være børn som er udredt og hvor der er noget mere."

og

"En fællessamtale og så en børnesamtale, og så er der jo noget samtale omkring "nu sender vi undersøgelsen til jer og indstillingen, og læs den lige igennem". Men reelle samtaler, så er det gennemsnitligt én samlet med familien og så én med børnene."

Aarhus Kommune har i en evaluering af nævnsordningen fra 2019 problematiseret de korte tidsfrister. De skriver bl.a., at:

"Kommunerne har kun tre uger til udarbejdelse af ungeundersøgelse og indstilling under lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet mod tre måneder til udarbejdelse af en børnefaglig undersøgelse under serviceloven. Skabeloner og andet, i regi af Ungdomskriminalitetsnævnet, har signaleret et lavere dokumentationskrav, end hvad der almindeligvis har været gældende under serviceloven. De korte frister i Ungdomskriminalitetsnævnet kombineret med et omfattende dokumentationskrav er med til at presse sagsbehandlerne, ligesom det gør det nødvendigt at prioritere

sager, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, frem for andre sager under SEL som socialfagligt kan være mere presserende.”⁶⁴

Denne analyse bekræfter dette billede, og de kommunale sagsbehandlere, der er interviewet til analysen, peger også på, at den korte tidsfrist dels kan være hindring for at nå at indhente alle relevante oplysninger fra skole, fritidsklub mv., og dels kan være en hindring for, at barnet eller den unge bliver inddraget i tilstrækkeligt omfang. Den korte frist kan således samlet set gå ud over kvaliteten på de ungefaglige undersøgelser og barnets eller den unges oplevelse af at være inddraget i processen.

Kommunens udarbejdelse af indstilling til nævnet

Kommunen skal med afsæt i den ungefaglige undersøgelse udarbejde en begrundet indstilling om, hvorvidt der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og hvad disse skal være.

Er barnet eller den unge i forvejen underlagt foranstaltninger efter § 52 i lov om social service, skal der desuden tages stilling til, om disse foranstaltninger bør videreføres.

Indstillingen skal indeholde oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaverne og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltningerne, og om forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at bringe barnet eller den unge tilbage i trivsel.

Enkelte af interviewpersonerne fremhæver imidlertid, at det i nogle tilfælde kan være vanskeligt at udarbejde fyldestgørende indstillinger som følge af de korte tidsfrister. En kommunal sagsbehandler udtaler:

”Ofte kan det være svært at sige, om der er nogle børn, der skal have særlig støtte, hvis vi ikke har noget grundlag at vurdere det ud fra. Det er jo ikke os, der har den daglige kontakt til familierne: Det vil være skolerne, klubberne og kontaktpersoner, og hvis vi ikke kan få noget fra dem, har vi sjældent noget at tage udgangspunkt i. [...] Vi kan vurdere det fra forelæggende og ellers kan vi søge om udsættelse af sagen. Men vi har også prøvet at få afvist en ansøgning om udsættelse af sagen, og så afleverer vi det, der er. Og så laver vi vores indstilling ud fra det, vi har. Hvis vi ikke har noget at vurdere recidiv-risikoen på, kan det være svært.”

Den korte tid til at indhente oplysninger og udarbejde den ungefaglige undersøgelse, jf. ovenfor, kan således i nogle tilfælde medføre, at kommunens indstilling bliver udarbejdet på baggrund af et begrænset vidensgrundlag, hvilket i værste fald kan medføre, at nævnet træffer fejlagtige afgørelser.

⁶⁴ Aarhus Kommune (2020): Aarhus Kommunes faglige erfaringer fra arbejdet i og omkring Ungdomskriminalitetsnævnet i 2019

6.2. Manglende viden om partshøring

Den ansvarlige kommune skal senest en uge før mødet i nævnet sende sagens akter og indstilling til Ungdomskriminalitetsnævnet, barnet eller den unge, forældremyndighedsindehaverne og en eventuel partsrepræsentant.

Nævnet skal i indkaldelsen bl.a. gøre barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne bekendt med retten til at se sagens akter og retten til at udtale sig, inden der træffes afgørelse i sagen. De relevante sagsakter sendes sammen med indkaldelsen.

Som beskrevet ovenfor fungerer formanden som mødeleder og skal, inden sagen behandles nærmere på nævnsmødet, bl.a. sikre sig, at parterne forud for mødet har modtaget sagens akter.⁶⁵

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at retten til at udtale sig kan benyttes til f.eks. at fremsende skriftlige bemærkninger til nævnet inden nævnsmødet eller benyttes mundtligt under selve nævnsmødet.⁶⁶ Formålet med bestemmelsen er at sikre, at parterne har adgang til sagens materiale i så god tid forud for nævnsmødet som muligt. Relevante sagsakter er dokumenter, der indeholder oplysninger, der har betydning for sagens afgørelse.

Sagens akter indeholder ikke andre oplysninger om den straffesag, der har ført til nævnsprocessen, udover de oplysninger, som politiets screeningsmedarbejdere eventuelt har anført i indstillingen, jf. afsnit 6.4.⁶⁷ Det vil sige, at barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren ikke får fremsendt politiets dokumenter i straffesagen.

Partshøringen indeholder også høring over den ungefaglige undersøgelse. Ifølge bemærkningerne til loven sker dette under nævnsmødet, hvor den unge og forældremyndighedsindehaverne på forhånd vil have modtaget undersøgelsen og indstillingen.⁶⁸ Der står ikke noget nærmere i hverken loven eller lovens forarbejder om, hvordan denne partshøring under nævnsmødet gennemføres i praksis.

En undersøgelse af den kommunale sagsbehandling i Norge viser, at manglende information i alle dele af sagsbehandlingen kan have negative konsekvenser for børn og unge og bl.a. bidrage til oplevelsen af forvirring, usikkerhed, misforståelser og manglende kontrol over situationen.⁶⁹

---

⁶⁵ Børne og Socialministeriet og Justitsministeriet. (2017). *Ud af kriminalitet og tilbage i trivsel - Håndbog til behandling af sager omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet*. Side 40

⁶⁶ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018, side 90

⁶⁷ Børne og Socialministeriet og Justitsministeriet. (2017). *Ud af kriminalitet og tilbage i trivsel - Håndbog til behandling af sager omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet*. Side 73

⁶⁸ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018, side 92

⁶⁹ Havnen, K., Christiansen, Ø., Ljonens, E., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F., & Vis, A. (2020). *Barnevernets undersøgelsesarbejd, delrapport 5 - Å medvirke når barnevernet undersøger: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøgelsesarbeid*. Tromsø: Regionalt kunnskapssenter for barn.

Flere af de børn og unge, vi har interviewet til denne analyse siger, at de ikke har set den ufaglige undersøgelse eller andre dokumenter til brug for sagen forud for nævnsmødet. Hjalte og Frederik udtaler i den forbindelse, at:

"Nej, altså jeg kan jo godt se, at min sagsbehandler og min advokat sidder med en kæmpe, stak papirer, hvor der står en hel masse om mig, men jeg har aldrig læst det. [...] Nej [jeg har ikke fået at vide, at jeg godt må læse det]. På en måde vil man gerne vide, hvad der står om en, men på den anden side har man heller ikke lyst til at vide det, for der kan stå en masse lort om en, jo. Men hvis jeg vidste, at jeg måtte, havde jeg nok gjort det." – Hjalte

"Nej, Faktisk ikke, det var mere bare sådan, at nu fik jeg at vide, at der var et møde. Og så skulle jeg møde op." – Frederik

Det fremgår også af flere interviews, at barnet eller den unge ikke er – eller ikke kan huske at være – blevet præsenteret for kommunens indstilling. Hjalte fortæller til spørgsmålet om, hvorvidt han er blevet præsenteret for materialet forud for mødet:

"Nej, ingen idé. Det tror jeg ikke. [...] Det kan godt være [at advokaten vidste det], men det var ikke noget, jeg spurgte ind til. [...] Det var kun de sidste to gange, hvor jeg fik at vide, hvad de havde indstillet mig til." – Hjalte

Dette billede bekræftes af de kommunale sagsbehandlere, der har den oplevelse, at barnet eller den unge typisk ikke har orienteret sig i materialerne forud for nævnsmødet medmindre de kommunale medarbejdere forud for mødet gennemgår materialet med barnet eller den unge og eventuelt dennes forældre. En sagsbehandler udtrykker, at:

"Jeg tror ikke, at der er nogle af de unge, der læser de ufaglige undersøgelser. Det, jeg dog vil sige, er, at jeg ikke tror, at nogle af de unge ville blive overraskede over at læse, hvad der står i de ufaglige undersøgelser. For vi har allerede talt med dem om, hvad der bekymrer os. Men det kunne være godt med en bedre inddragelse af den unge, men når vi er færdige, har vi som regel to dage til, at vi skal sende den til UKN [Ungdomskriminalitetsnævnet] og forældrene, så de kan nå at læse den."

Analysen viser, at det for barnet eller den unge kan fremstå uklart, at modtagelsen af sagens dokumenter forud for nævnsmødet sker som et led i partshøringen. Det kan have den konsekvens, at barnet eller den unge ikke får orienteret sig i materialet forud for mødet og ikke får taget stilling til bemærkninger eller indsigelser til sagens dokumenter.

6.3. Risiko for mangelfuld inddragelse af barnet eller den unge

Det fremgår af ungdomskriminalitetslovens § 1, at:

"Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed."

Dette skal efter lovens forarbejder ses i lyset af artikel 12 i Børnekonventionen, hvorefter barnets eller den unges synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

Ifølge FN's Børnekomité er staterne efter artikel 12 blandt andet forpligtede til at sikre, at barnet har mulighed for at blive hørt i judicielle og administrative processer, som vedrører barnet.⁷⁰ Staten er forpligtet til at sikre, at barnets ret til at blive hørt garanterer en fuld beskyttelse af barnet⁷¹ og skal samtidig sikre trygge omgivelser, hvor barnet føler sig respekteret. Høring af et barn må derfor ikke finde sted, hvor omgivelserne er intimiderende eller ikke passer til barnets alder.⁷²

Man må også være opmærksom på, at et barn ikke bør høres ud over, hvad der er nødvendigt, idet selve processen med at høre barnet kan være traumatiserende.⁷³ Det er ikke nødvendigt, at barnet har indgående kendskab til en given problemstilling, før det bliver hørt, men barnet skal have en tilstrækkelig klar forståelse til at kunne danne sig sin egen mening.⁷⁴

Barnets ret til at udtrykke sig er en ret og ikke en pligt⁷⁵, og barnet må derfor selv beslutte, om det vil give sin mening og synspunkter til kende. Det betyder også, at myndighederne ikke må lægge pres på barnet i forbindelse med, at det høres om en given sag.⁷⁶

Det bemærkes hertil, at myndighedernes pligt til at inddrage barnets eller den unges synspunkter med passende vægt, ikke indebærer en pligt til at følge barnets eller den unges holdning og ønsker.

⁷⁰ FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 32.

⁷¹ FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 21

⁷² FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 34

⁷³ FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 24

⁷⁴ FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 21

⁷⁵ FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 16

⁷⁶ FN's Børnekomité's General Comment No. 12, punkt 22

Samlet set betyder det således, at Ungdomskriminalitetsnævnet efter Børnekonventionen er forpligtet til at tilrettelægge sagsbehandlingen på en måde, så det sikres, at barnets eller den unges mulighed for at give sine meninger og synspunkter tilkende ikke kun er symbolsk. Dette kræver, at forberedelserne til og selve afviklingen af nævnsmødet tilrettelægges på en måde, så barnet eller den unge føler sig tryk og respekteret.

I dette afsnit vil en række forhold bliver nærmere undersøgt med henblik på at afdække, i hvilket omfang forberedelserne til og afviklingen af nævnet hindrer eller understøtter barnets eller den unges inddragelse.

Barnet eller den unges forberedelse til mødet

Interviewpersonerne i denne rapport peger på, at forberedelsen af barnet eller den unge i forhold til, hvad der kommer til at ske på nævnsmødet, herunder hvad formålet med nævnsmødet er, er helt central for barnets eller den unges oplevelse af mødet.

Det er i undersøgelser heraf fastslået, at når børn og unge ikke er forberedt på møder med de sociale myndigheder, mangler viden om, hvem der vil være til stede til mødet, samt mangler viden om indholdet af og formålet med mødet, så kan det vanskeliggøre, at deres synspunkter kommer frem.⁷⁷ Hvis formålet med mødet er uklart for barnet eller den unge, kan det skabe bekymringer hos barnet forud for mødet med tanke på, hvad barnet eller den unge vil kunne blive spurgt om.⁷⁸

Hvis børn og unge omvendt bliver tilstrækkeligt forberedte på formålet med mødet og på, hvem der vil være til stede, kan det understøtte deres inddragelse, da det giver dem mulighed for at forberede sig på situationen og det, de gerne vil sige.⁷⁹

Børn og unge, der henvises til nævnet, bliver i forbindelse med, at der skal udarbejdes en ugefaglig undersøgelse og indstilling kontaktes af den kommune, der er ansvarlig for barnet eller den unge.

Af Justitsministeriets devaluering af nævnsmødet fremgår det imidlertid, at de interviewede ungetilsynsførende og enkelte nævnsmedlemmer fortæller, at børnene/de unge generelt ikke forekommer at være tilstrækkelig forberedte på deltagelsen i nævnsmødet. De ungetilsynsførende oplever, at der ofte er et behov for umiddelbart inden nævnsmødet at tage en kort samtale med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehavere i forhold til at oplyse om formålet med nævnsmødet og konsekvenserne ved afgørelserne. Også børnene/de unge og

---

⁷⁷ Ankestyrelsen. (2021). *Børn og unges oplevelse af møder i børn og unge-udvalg og klageinstanser*. København: Ankestyrelsen

⁷⁸ Havnen, K., Christiansen, Ø., Ljonens, E., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F., & Vis, A. (2020). *Barnevernets undersøgelsesarbejd, delrapport 5 - Å medvirke når barnevernet undersøger: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøgelsesarbejd*. Tromsø: Regionalt kunnskapssenter for barn., Muench, K., Diaz, C., & Wright, R. (2017). *Children and Parent Participation in Child Protection Conferences: A Study in One English Local Authority*. Child Care in Practice, 23(1), 49-63.

⁷⁹ Havnen, K., Christiansen, Ø., Ljonens, E., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F., & Vis, A. (2020). *Barnevernets undersøgelsesarbejd, delrapport 5 - Å medvirke når barnevernet undersøger: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøgelsesarbejd*. Tromsø: Regionalt kunnskapssenter for barn.

forældremyndighedshaverne giver i devalueringen udtryk for ikke at være tilstrækkeligt forberedte på deltagelse i nævnsmødet.⁸⁰

Interviewpersonerne til denne rapport bekræfter billedet af, at mange børn, unge og forældremyndighedsindehavere ikke er godt nok forberedte på nævnsmødet. Det er et gennemgående træk, at børnene og de unge ikke oplever, at det giver mening at forberede sig. De ser mødet som noget, der skal overstås, og som de nok ikke har stor indflydelse på:

"Jeg forberedte mig ikke så meget. [...] De har fortalt lidt om, hvordan det fungerer, men mere har vi ikke snakket om det" - Frederik

"Jeg forberedte mig ikke rigtigt, jeg tog det meget som det kom. Jeg tænkte ikke så meget over det. Det er vel ikke det værste. Man gik bare og ventede. – Hjalte

En enkelt interviewperson forberedte sig inden nævnsmødet ved at skrive nogle ting ned på forhånd. Interviewpersonen fortæller, at hun oplevede at få mulighed for at sige de ting, hun havde skrevet ned under mødet, og at det hjalp hende til at få sagt alt det, hun gerne ville sige.

Dette billede bliver også bekræftet af interviews med de kommunale fagpersoner, der primært ser det som deres rolle at informere om nævnets formål og format samt om deres rolle i forløbet. Det fremgår ikke af interviewene, at de kommunale fagpersoner har et særligt fokus på at forberede den unge på at få sagt, hvad de ønsker at sige til mødet:

"Jeg plejer at lave en lille tegning, hvor jeg viser, hvordan der ser ud derinde. Jeg vil helst have et aflangt bord, så man kan vise, hvad det er for et bord, men ellers plejer jeg at tegne på en tavle eller et papir, så jeg kan vise, hvad det er for nogle folk, der er der, og hvor den unge skal sidde, hvis der er advokat, så sidder de der, og hvad de ellers hedder. Så bliver det måske knap så overvældende – jeg tror dog stadig, at det er overvældende."

God forberedelse kan øge den unges tryghed og mulighed for at udtrykke sig under mødet. Forberedelse af barnet er essentielt for, at barnet får udtrykt sine holdninger og får mod til at spørge ind til det, de ikke forstår. Mange børn og unge er ikke klar over, at deres mening har betydning, og at de også kan stille opklarende spørgsmål til møder. Selve det at forberede sig til møder, kan give barnet eller den unge lidt mere ro på, da de får viden om, hvordan det kan foregå, og hvilke forventninger der er til dem. At de får viden om, hvad der også står i sagens akter, kan give dem

⁸⁰ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Nævnsmødet," side 31

indblik i, hvad mødedeltagerne allerede ved om dem, og hvad de dermed skal lægge vægt på at fortælle om sig selv, når de bliver inviteret hertil.

De fysiske rammer for nævnsmødet

Nævnsmøderne skal som det klare udgangspunkt afholdes i mødelokaler ved retten i den politikreds, hvor barnet eller den unge bor. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at baggrunden herfor er, at:

*"[R]ammerne skal være egnede til at signalere sagens alvor for barnet eller den unge, men rammerne [bør] på den anden side heller ikke [...] være så formelle, at der skabes for stor afstand mellem barnet eller den unge, nævnet og de øvrige mødedeltagere. Møderne i Ungdomskriminalitetsnævnet skal derfor afvikles i mødelokaler ved domstolene og ikke i retssalene."*⁸¹

Af Justitsministeriets devaluering af nævnsmødet fremgår det, at de interviewede nævnsmedlemmer og børnesagkyndige vurderer, at hovedparten af de lokaler, de har stiftet bekendtskab med, har været egnede til afholdelse af nævnsmøder. Et godt mødelokale beskrives først og fremmest som et lokale af rette størrelse. Herudover nævnes forhold såsom god ventilation og ordentlig akustik som centralt for at afvikle mødet under de mest optimale betingelser.⁸²

Flere af de interviewede ungetilsynsførende og kommunale repræsentanter har i Justitsministeriets devaluering dog en mere negativ opfattelse af de fysiske rammer, særligt vedrørende de rum, hvor det er muligt at opholde sig henholdsvis umiddelbart inden nævnsmødet, under nævnsmedlemmernes votering og umiddelbart efter afgørelsen, idet der her er mulighed for dialog med barnet eller den unge og familien for både den unge-tilsynsførende og repræsentanterne fra de indstillende kommuner.⁸³

Flere af de fagpersoner, som har deltaget i denne analyse, fremhæver i forlængelse heraf, at de fysiske rammer for nævnsmøderne kunne være bedre. De fremhæver bl.a. at det er et problem, at møderne i flere retskredse foregår i retten, hvor de unge bliver mødt af retsbetjente og metaldetektorer. Mange af retsbygningerne er indrettet således, at mødedeltagerne inden mødets start skal vente i et fælles venteområde sammen med andre besøgende i retsbygningen.

⁸¹ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018, side 32.

⁸² Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Nævnsmødet - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", side 35

⁸³ Ibid

Nogle fagpersoner italesætter over for de unge forud for mødet, at omgivelserne ikke er særlig "rare", hvilket understreger erkendelsen af, at mødets fysiske rammer ikke er optimale. En sagsbehandler udtaler i den forbindelse, at:

"Det første de bliver mødt med, er retsbetjente, der beder dem aflevere telefon, nøgler, billeder og udsætter dem for en metaldetektor og en efterfølgende kropsvisitering, hvis detektoren bliver ved med at bippe. Så kommer man ind i et stort lokale for fogedretten og notaren og mødelokaler, som også fungerer som mødelokaler, der bliver anvendt af familieretten. Det er et stort mødelokale, hvor man bliver anvist til et bord. [...] Og de kan være i de mest trælse sager, første gang, advokaterne møder deres klienter og så tager de første samtale i et stort mødelokale nede i retten. Så rammerne er ikke som udgangspunkt specielt gode for at afholde de her møder."

I Justitsministeriets devaluering adresseres det også af nogle af de ungetilsynsførende og repræsentanter fra de indstillende kommuner, at det, at møderne foregår i en retsbygning, medfører, at nogle af børnene og de unge har vanskeligt ved at forstå, at det ikke er retsmøde, de deltager i.

Flere af interviewpersonerne til denne rapport bekræfter dette. En kommunal sagsbehandler svarer på et spørgsmål om, hvorvidt barnet eller den unge kan skelne mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet fra et retsmøde ved domstolene:

"De har sgu svært ved at skelne. Det er en dommer, det foregår i en retsbygning, så hvad er forskellen? Man prøver at gøre det mere spiseligt og hyggeligt – jeg synes ikke, det er et specielt hyggeligt sted. Man skal stadig igennem security. Det er ikke et retslokale, men det ved jeg, at det er i nogle kredse. Det skulle man måske kigge lidt mere på for at gøre det mindre "retsmæssigt". Formålet er at vise, at det er alvorligt, og det bliver taget seriøst. Men det kunne man gøre på andre måder. Så den unge – og også mange forældre – har svært ved at se forskellen på en retssag."

Det forhold, at nævnmødet skal afholdes i en retsbygning, kan medføre, at barnet eller den unge risikerer at få den opfattelse, at nævnmødet er et retsmøde eller en retssag, hvilket må formodes at kunne skabe utryghed hos barnet eller den unge og dermed forringe mulighederne for at inddrage den unge fyldestgørende i processen. Undersøgelser af inddragelsen af unge i den kommunale sagsbehandling viser, at det er vigtigt at etablere trygge rammer omkring inddragelsesprocessen, hvis den skal lykkes. Det drejer sig bl.a. om at skabe trygge rammer, men også om at tilpasse de fysiske rammer til barnet eller den unges behov.⁸⁴

⁸⁴ Harkes, L. (2021). *Når unge ikke inddrages i handleplaner: "Det meste blev foreslået."* In M. Petersen & I. Kornerup (Eds.), *Børn som deltagere i professionel praksis* (pp. 167-184). København: Hans Reitzels Forlag

Som ovenstående viser, så kan det forhold, at nævnsrådet skal afholdes i en retsbygning medvirke til at skabe utryghed hos barnet eller den unge og dermed hindre barnets eller den unges mulighed for at blive inddraget i processen.

Antallet af mødedeltagere

Til nævnsrådet deltager foruden barnet eller den unge, forældremyndighedsindehavere, en medarbejder fra Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat, en dommer, et nævnsmedlem fra politiet, et nævnsmedlem fra kommunen, en ungetilsynsførende fra ungekriminalforsorgen og mindst én repræsentant fra den indstillende kommune. Ofte deltager der dog flere repræsentanter fra kommunen, da der også er deltagelse fra en juridisk medarbejder eller en leder i kommunen. Hertil kan der også være deltagelse fra støtteperson/ressourceperson og/eller bisidder/advokat.

I Justitsministeriets devaluering fremgår det, at der i tre fjerdedele af sagerne har været mellem 10 og 12 deltagere. Det fremgår også, at der i mere end 10 % af sagerne har været mere end 14 deltagere til stede under mødet.⁸⁵

Det fremgår endvidere af devalueringen, at en del fagpersoner har indtryk af, at det for barnet eller den unge må virke overvældende og vanskeligt at forholde sig til de mange mødedeltagere, særligt for den yngste del af målgruppen. Omvendt påpeger flere, at de mange deltagere også er med til at markere alvorligheden i situationen. De fleste fagpersoner oplever, at alle deltagere har en funktion og spiller en rolle på mødet. Blandt nævnsmedlemmer er der enkelte, som mener, at antallet af mødedeltagere i nogle tilfælde kan være et problem for at afvikle mødet på hensigtsmæssig vis og efterspørger mere fleksible rammer for mødeafviklingen. Andre fagpersoner opfatter ikke antallet af deltagere som et problem.⁸⁶

Børn kan opleve antallet af voksne som overvældende

Det fremgår af devalueringen, at enkelte af de interviewede børn og unge udtrykker, at de ikke forstod, hvorfor de mødedeltagere, der ikke spillede så aktiv en rolle på mødet, var til stede. Enkelte af børnene/de unge har dog ikke oplevet det som et problem, at der var mange deltagere på mødet.⁸⁷

Flere af de børn og unge, der er interviewet til denne rapport fortæller, at det var en overvældende og stressende oplevelse at komme ind i rummet til et nævnsmøde. De fremhæver bl.a. at dette skyldes, at det foregår i et stort rum med mange mennesker, de ikke har set før:

---

⁸⁵Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Nævnsrådet - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 36

⁸⁶ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Nævnsrådet - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", side 39

⁸⁷ Ibid

"Det var et meget stort chok, da jeg kom derind. Man kommer bare ind til et kæmpe bord og så sidder der en masse voksne, det var lidt af et chok, ikke?"
- Cecilie

"Det var meget stort. En kæmpe sal. [...] Der var en 10-15 stykker. Jeg kendte ingen af dem udefra. Fra kommunen var det hende der, [sagsbehandler]." -
Dennis

For enkelte af de unge var det en fin oplevelse at træde ind i rummet. Dette gælder særligt for nogle af de unge, der før har prøvet at være i nævnet eller som har haft sociale sager i kommunen. Jens på 17 år fortæller f.eks., at:

"Jeg havde det fint. Det er meget ligesom børne- unge møder. Det mindede meget om det. Du kommer jo bare ind og sidder ved et langt bord med en masse mennesker, og så skal du forklare, hvad du gerne vil og hvorfor du er der, og bl.a., bl.a. Og det skal dine forældre og din socialrådgiver også." - Jens

Som tidligere nævnt viser en række undersøgelser, at barnets eller den unges oplevelse af tryghed er afgørende for, om barnet eller den unge får givet sine meninger og holdning til kende. Denne analyse viser imidlertid, at det store antal mødedeltagere kan risikere at medføre, at nogle af børnene eller de unge, der deltager i nævnsrådet, føler det overvældende og stressende, hvilket kan gå ud over inddragelsen.

Forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse

Ungdomskriminalitetslovens §§ 37-38 betyder, at barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne skal være til stede under hele mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet, og at politiet kan yde nævnet bistand med at sikre, at barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverens er til stede ved nævnsrådet. Manglende fremmøde kan også føre til udsættelse af sagen.

Det fremgår af forarbejderne til lov om ungdomskriminalitet, at formålet med bestemmelsen dels er at sikre, at både barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne forstår, at kriminell adfærd har konsekvenser, hvorfor der er behov for en særlig indsats over for barnet eller den unge, dels at sikre den bedste dialog om barnets eller den unges situation med henblik på at finde de rigtige løsninger på barnets eller den unges problemer og behov.

I Børns Vilkårs bisidderordning er det erfaringen, at forældremyndighedsindehavernes tilstedeværelse i møder med myndigheder i sociale sager, herunder ved møder i børne- og ungeudvalget, i nogle tilfælde kan være positivt for barnet eller den unge. Det er imidlertid oplevelsen, at det i mange sager er hensigtsmæssigt, at barnet eller den unge deltager helt eller delvist i møder med myndighederne uden forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse, da dennes tilstedeværelse kan være en barriere for en god inddragelse af børn og unge.

Det skyldes for det første, at der kan være en magtbalance i forholdet mellem forældre og barn, og forældrenes stemme kommer til at fylde uforholdsmæssigt i processen og "overdøver" barnets eller den unges stemme. Det kan i værste fald medføre, at barnets holdning og synspunkter ikke bliver taget tilstrækkeligt i betragtning, og at barnet eller den unge ikke føler sig hørt og respekteret i processen.

For det andet kan konflikter eller spændinger i forholdet mellem barnet og forældrene medføre, at det kan være svært for barnet at ytre sig og få sine synspunkter og holdning frem. Hertil kan det i visse tilfælde være kulturelle udfordringer, hvor barnet eller den unge oplever deres forældres tilstedeværelse som skamfuld, hvilket ligeledes kan gå ud over barnets mulighed for at ytre sine egne synspunkter – særligt hvis disse ikke er i overensstemmelse med forældrenes.

Det bekræftes overordnet set af interviewpersonerne til denne analyse, at forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse under nævnsmødet i nogle tilfælde kan være positivt for barnet eller den unge, men det kan også være en barriere for barnets eller den unges muligheder for at udtrykke sig og blive hørt.

De fleste interviewpersoner er imidlertid enige om, at det er uhensigtsmæssigt, at der ikke er mulighed for at undtage forældremyndighedernes tilstedeværelse, hvis dette vurderes at være til barnet eller den unges bedste. En kommunal sagsbehandler udtaler i den forbindelse, at:

"Så er der også den krølle på halen med nævnsmøderne, at der er mødepligt for begge forældremyndighedsindehavere og barnet, og hvis der er nogen af parterne, der ikke møder op, så er politiet forpligtet til at køre ud og hente dem. Det vil sige, at hvis nogen af dem kommer og bliver afleveret af en patrulje, det giver en dårlig stemning fra starten af.

Så kan der være børn, der ikke har kontakt med den ene forældre og ikke har haft det af en årsag. Det kan være, at far har været meget voldelig over for mor, og derfor har mor og far ikke boet sammen i mange år, og barnet har aldrig haft en relation til far, fordi far ikke har ønsket det. Men far skal faktisk møde op, for mor har ikke forældremyndighed alene, for det har hun ikke turde at søge om. Så skal en far, der

aldrig har haft en relation til det her barn rent faktisk sidde og forholde sig til de her ting og møde op.

Det kan også være, at far sidder i fængsel. Så bliver far sendt ind i det her mødelokale med håndjern og to fængselsbetjente samt politi, der står og kigger på far, der sidder med håndjern på under hele nævnsmødet. Og skal sidde der for det barn. Det ved jeg ikke, hvor hensigtsmæssigt det er. Både for den stigmatisering, der er omkring det enkelte barn og jo også i forhold til barnet. Vi kan også have nogle forældre, der har været voldelige over for barnet. De skal stadig sidde der.

Børn, som vi har tvangsfjernet fra deres forældre, fordi deres forældre ikke evner at være forældre for deres børn, hvor de faktisk ikke har lov til at have samvær med deres børn, fordi vi normalt ikke har tiltro til, at de ikke vil gøre skade på de her børn – de skal igen sidde sammen. Det kan ikke undtages. Det er en meget svær position at sætte børnene i og et stort ansvar at lægge på deres skuldre.”

Flere af de interviewede børn og unge fortæller, at de bliver påvirkede af, at deres forældre er med. De skammer sig og føler sig ansvarlige for, at deres forældre er kede af det. En ung fortæller, at ønsket om ikke at gøre sine forældre endnu mere kede af det, gjorde, at han ikke fortalte, hvor svært han faktisk havde det. En enkelt fortæller også, at han oplever, at hans forældre og deres familie bliver udstillet på en måde, som gør ham ked af det.

”Jeg synes det er mærkeligt, at jeg skal udstilles foran mennesker, der skal bestemme over mig. En normal retssag, fint nok, det kan jeg godt, men ikke det der UKN [Ungdomskriminalitetsnævnet], hvor mine forældre skal dukke op og udstilles foran andre. Det synes jeg ikke er fedt. [...] Man bliver meget flov, når man er der – især i min kultur – når forældrene kommer og nogen skal sige om du skal gøre dit og dat.” - Mathias

Det bemærkes i den forbindelse, at kommunen efter lov om social services regler har mulighed for at afholde samtaler og møder med børn og unge uden forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse, jf. § 50, stk. 2. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen i ungdomskriminalitetsloven, at muligheden for at gennemføre samtalen uden forældremyndighedsindehaverens samtykke og deltagelse for eksempel kan være relevant i sager, hvor det vurderes nødvendigt at få barnets eller den unges uforbeholdne mening tydeligt frem, og hvor forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse kan udgøre en barriere for, at barnet eller den unge fyldestgørende kan udtrykke sine synspunkter. I sådanne tilfælde kan det af hensyn til barnet eller den unge være hensigtsmæssigt, at forældremyndighedsindehaveren ikke deltager i

samtalen. I vurderingen af, hvorvidt samtalen skal gennemføres uden forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse, skal der lægges afgørende vægt på barnets eller den unges bedste frem for på hensynet til forældremyndighedsindehaveren.

Det bemærkes hertil, at børn- og ungeudvalget skal tilrettelægge barnets inddragelse på en måde, så det er mindst muligt belastende for barnet. Børn- og ungeudvalget kan derfor beslutte, at forældrene eller forældrenes advokater ikke er i samme lokale, når barnet udtaler sig.⁸⁸

Mens nogle interviewpersoner mener, at det kan være positivt at forældremyndighedsindehaveren skal være til stede under nævnsmødet, udtrykker flere imidlertid, at kravet om tilstedeværelse kan udgøre en hindring for inddragelse af barnet, og at det derfor er vigtigt, at der er mulighed for at undtage forældremyndighedsindehaverne helt eller delvist, hvis det vurderes at være til barnets eller den unges bedste.

Dialog med børn og unge på nævnsmødet

Det fremgår af forarbejderne til lov om ungdomskriminalitet, at formålet med mødet er, at der med udgangspunkt i konklusionerne i den ungefaglige undersøgelse og kommunens indstilling er en dialog mellem nævnet, barnet eller den unge, forældremyndighedsindehaverne og andre ressourcepersoner om barnets eller den unges situation og de fremadrettede muligheder. Barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne har således mulighed for at redegøre for deres opfattelse af barnet eller den unges og familiens forhold og deres ønsker for fremtiden.

Det fremgår desuden, at formålet med dialogen er at nå frem til en straksreaktion og/eller et forbedringsforløb for barnet eller den unge, som er tilpasset den konkrete situation.⁸⁹

Det fremgår af Justitsministeriets devaluering om nævnsmødet, at flere af nævnsmedlemmerne og de børnesagkyndige har indtrykket af, at det i de fleste tilfælde lykkes at få en god dialog med barnet eller den unge under nævnsmødet, men at det også kan være vanskeligt at opnå.⁹⁰ En del børn og unge beskrives som meget stille og mutte, nogle har en negativ og afvisende attitude, mens andre børn og unge har vanskeligt ved at indgå i en dialog grundet diagnoser.⁹¹

Det fremgår endvidere af devalueringen, at der blandt fagpersonerne er en opfattelse af, at børnene eller de unge formelt set har gode muligheder for at give deres mening til kende, da der altid bliver forsøgt at etablere en dialog med barnet eller den unge, og da der spørges inden voteringen, om barnet eller den unge ønsker at sige noget, som vedkommende ikke har fået sagt. Spørgsmålet, der rejses af flere fagpersoner, er imidlertid, om rammerne og situationen i nogle tilfælde indebærer, at barnet eller den unge reelt set ikke får givet sin mening til kende på

⁸⁸ Der er ikke fastsat nærmere regler om forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse, jf. Folketingets Social- og Indenrigsudvalg spørgsmål nr. 53 (alm. del) stillet til social- og indenrigsministeren den 12. september 2019.

⁸⁹ Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Fremsat den 26. oktober 2018., pkt. 2.1.2.6.4.2

⁹⁰ Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Nævnsmødet - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet," side 48

nævnsmøderne. Dette kan f.eks. skyldes nervøsitet, usikkerhed, forældremyndighedsindehaveres tilstedeværelse samt begrænset evne til at udtrykke sig mundtligt.

Det fremgår ligeledes af denne analyse, at nævnsmedlemmerne generelt har en oplevelse af, at børnene eller den unge føler sig godt inddraget i processen. Et nævnsmedlem har til spørgsmålet om vedkommendes samlede overvejelser om barnets/den unges oplevelse i nævnet, skrevet at:

“For nogle børn/unge er det skræmmende at skulle i nævnet, men ved at møde børnene og forældrene respektfuldt og forklare nævnets bemyndigelse ved mødets start, bliver det som oftest en god oplevelse for alle parter. Barnets/den unge oplever, at der bliver spurgt ind til deres egne oplevelse af deres egen situation, og at de reelt bliver hørt.”

Et andet nævnsmedlem beskriver, at:

“Jeg tror ofte barnet/den unge bliver lidt overvældet i starten. Jeg oplever dog, at hvis jeg formår at forklare mødets formål og form på en god måde, så afvikles mødet stille og roligt. Jeg tror sjældent, at barnet/den unge oplever mødet som ubehageligt, når først vi er kommet i gang. Jeg oplever derimod ofte, at barnet/den unge gerne vil fortælle sin egen historie, og at det kan opleves som en lettelse for barnet/den unge, at der bliver lyttet til dem, og at de bliver taget alvorligt.”

Barnet eller den unge får ofte ikke givet sin mening til kende

Interviewpersonerne til denne analyse fremhæver, at nævnets evne til at indgå i en dialog med den unge har stor betydning for den unges muligheder for at give sin mening til kende. Særligt dommerens evne til at indgå i dialog med den unge vurderes til at have stor betydning.

Nogle af fagpersonerne udtrykker i den forbindelse, at det kan være en barriere, at nogle dommere kan være meget formelle i deres fremtoning, hvilket kan skabe en anspændt stemning. Det har ifølge fagpersonerne en betydning, om dommeren får lavet en god introduktion over for den unge, og at nævnet gør sig umage med at lære den unge at kende.

“Der er nogle dommere, der er gode til at tjekke ind med den unge, og så er der nogen, der ikke er så gode til det. [...] Der bliver talt meget med den unge derinde – også for at lære den unge at kende og mærke den unge – for de stiller jo også nogle gange nogle helt ligegyldige spørgsmål: “Kan du godt lide fodbold”, altså, hvor de ligesom prøver at få den unge lidt i tale. Det er mit indtryk, men nogle gange tænker jeg, “hvad er formålet med alle de her spørgsmål”. Jeg forstår godt, at de gerne vil tale med den unge, når de skal

træffe nogle vigtige beslutninger for deres liv, men det bliver en smule proforma agtigt.”

Flere interviewpersoner til denne analyse oplever, at de fleste børn og unge får givet deres mening til kende ved at svare på de spørgsmål, som enten dommeren eller den børnesagkyndige stiller dem, men at der også er nogle, som af forskellige grunde, f.eks. nervøsitet eller diagnoser ikke får svaret og dermed givet deres mening til kende. En kommunal sagsbehandler udtaler i den forbindelse:

”De unge, som er almindeligt begavede og nogenlunde godt fungerende, får sagt det, de har brug for, og så vil der være enkelte, der er hamrende nervøse, så de slet ikke kan. Og så får man ikke så meget at vide.”

Blandt fagpersonerne er der forskellige opfattelse af, hvor gode de forskellige mødedeltagere er til at sikre, at barnet eller den unge kan følge med i, hvad der foregår til møderne. I den forbindelse udtaler to kommunale sagsbehandlere følgende:

”De bliver spurgt, om der er spørgsmål til det, der er blevet gennemgået. Ellers bliver det i høj grad, at de svarer på spørgsmål undervejs. Når unge under 15 har børnesagkyndig med, så er det børnesagkyndige, der næsten tager hele forløbet, og så supplerer de andre nævnsmedlemmer ind i det. De over 15-årige stilles der nogle centrale spørgsmål fra formandens side og så kommer det an på nævnsmedlemmerne, om de føler sig forpligtede og får bragt sig selv på banen.”

”Det prøver vi alle sammen i et omfang – jeg tror bl.a., at forældrene prøver at bisidde deres barn bedst muligt og sikre sig, at de forstår, hvad der sker ud fra de muligheder, de har for det. Det gør de kommunale repræsentanter også. Nogle gange kan de godt lige kigge over på den unge og sige ”er du okay?”. Dommeren kan også være opmærksom på det. Det er forskellige dommere og forskellige tilgange. De børnesagkyndige, når de er med, og hvis der er forsvarer med og advokater, kan de også have interesse i at spørge. Så der er jo flere, der godt kan spørge indtil det – der er også ungekriminalforsorgens tilsynsførende, de kan jo godt kende den unge rigtig godt, hvis der har været et langt forløb. Så jeg tror, at der er mange, der har barnets interesse eller et øje for, om barnet er med i det på hver deres måde.”

Det fremhæves desuden, at der er en gruppe af børn og unge, som kan være udfordret af deres diagnoser og kognitive funktionsniveau i forhold til at forstå, hvad det er, der foregår på mødet. En kommunal sagsbehandler udtaler hertil:

"Ofte med en stor del af de unge, der er derinde, de kommer med nogle diagnoser eller noget nedsat kognitiv funktion. Det gør det jo ret svært for dem at forstå, hvad det er, der bliver spurgt om. Det gavner jo ikke nødvendigvis deres sag. De kan jo faktisk komme til at sige noget, der er faktisk forkert, fordi de den dag har glemt, at de går på en anden skole, eller at de har en kontaktperson, som de ser hver uge. Det kan reelt godt ske, mens de sidder der, fordi de er nervøse, eller fordi de har nogle udfordringer, de lige skal have med."

Flere af de børn og unge, der er interviewet til denne analyse, fortæller, at de ikke oplever at føle sig lyttet til eller blive spurgt under mødet. De fleste beskriver det store antal mødedeltagere som en væsentlig barriere for at få givet deres mening til kende, da de ikke føler sig trygge ved at skulle tale foran så mange voksne, som de ikke kender.

"Nej [fik ikke sagt, det han gerne ville sige]. Før jeg skulle derind havde jeg nogenlunde planlagt, hvad jeg gerne ville sige. Men da jeg kom derind, droppede jeg det. Jeg syntes, at der sad for mange mennesker i forhold til, hvad jeg lige havde troet, og hvad jeg lige kunne overskue." – Hjalte

Enkelte børn og unge oplevede imidlertid, at de fik sagt, hvad de gerne ville under mødet. Blandt dem betød det noget at have en støtteperson, en advokat, en bisidder eller en sagsbehandler med, som de var trygge ved og som kunne hjælpe dem med at få sagt det, de gerne ville.

En reel dialog er der sjældent tale om

Fagpersonerne fremhæver imidlertid, at børnene ikke er særligt proaktive til møderne, og at der meget sjældent er en egentlig dialog på møderne, som det forudsættes i ungdomskriminalitetsloven.

Fagpersonerne har generelt ikke oplevelsen af, at de unge ønsker at stille spørgsmål under møderne, selvom nævnsmedlemmerne, sagsbehandlerne, advokater og barnets familie gør sig umage for at hjælpe den unge til at forstå, hvad der foregår. Her udpeges mødets format og antallet af mennesker i rummet som en væsentlig barriere for at skabe en konstruktiv dialog med den unge.

”Børnene har ikke spørgsmål under mødet. De fleste børn og unge derinde er meget ramt af situationen, der sidder jo tre nævnsmedlemmer, en sekretær og advokater derinde. Det er sjældent, vi er under 10 i lokalet. Der sidder rigtig mange voksne mennesker, og det påvirker de fleste børn og unge. Så de spørger ikke om noget typisk. Hvis de har noget, er de mere de typer, der har en holdning til noget, hvor de f.eks. gerne vil sige, at de ikke har gjort noget. At de ikke er skyldige, og at det er mærkeligt, at de sidder her, fordi de ikke har gjort noget. Så er der også nogle typer, der fortæller dommerne at de kan rende dem et vist sted og at politiet er nogle abekatte. Så det er mere sådan nogle ytringer end spørgsmål.”

Selvom både de interviewede børn og unge samt fagpersonerne fortæller, at børnene og de unge besvarer nævnets spørgsmål, så er det imidlertid generelt indtrykket, at barnet eller den unge ikke af sig selv stiller spørgsmål eller indgår i en mere dialogisk kommunikation med nævnet og de øvrige mødedeltagere. Denne barriere kan medføre, at barnet eller den unge ikke oplever at blive inddraget.

Stemningen til mødet

God inddragelse af børn og unge hænger typisk sammen med en tæt og tillidsfuld kontakt til de myndigheds personer (typisk deres sagsbehandler), der skal træffe afgørelser i deres sag. En tæt og tillidsfuld relation mellem barnet eller den unge og deres sagsbehandler er afgørende for, at barnet eller den unge oplever at kunne tale frit og åbent.⁹²

Undersøgelser viser hertil, at børn og unge, som kender deres sagsbehandler, i højere grad vil opleve at være inddraget i sagsbehandlingen. Dette styrkes særligt for børn og unge, der gennem hyppig kontakt med deres sagsbehandler og få sagsbehandlerskift har fået et mere indgående kendskab og dermed fortrolighed med deres sagsbehandler.⁹³

En barriere for inddragelse for nævnsrådet kan være, at barnet eller den unge i mange tilfælde ikke har kendskab til størstedelen af mødedeltagerne. Mødet kan derfor opleves som en utryk arena, hvilket får børnene til at holde på deres meninger.

⁹² Cossar, J., Brandon, M., & Jordan, P. (2016). *You've got to trust her and she's got to trust you': Children's views on participation in the child protection system.* Child & Family Social Work, 21(1), 103-112; Harkes, L. (2021). *Når unge ikke inddrages i handleplaner: "Det meste blev foreslået.* In M. Petersen & I. Kornerup (Eds.), *Børn som deltagere i professionel praksis* (pp. 167-184). København: Hans Reitzels Forlag og Križ, K., & Roundtree-Swain, D. (2017). *"We are merchandise on a conveyer belt": How young adults in the public child protection system perceive their participation in decisions about their care.* Children and Youth Services Review, 78, 32-40.

⁹³ Kloppenborg, H.S., & Lausten, M. (2020). *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling.* København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Flere af de børn og unge, der er interviewet til denne analyse, fortæller, at de oplevede tonen og stemningen ved nævnsmødet som "kold" og nogle oplevede også, at deltagerne ved mødet virkede ligeglade med deres perspektiv og holdninger.

"Ja, hun [advokaten] siger til mig, at vi skal være forberedte, så jeg er forberedt, og at hun vil prøve at lægge nogle ord ind for mig. Det var nærmest som om, at jeg skulle i retten, jo. Men de var kolde, de gad ikke lytte på, hvad jeg havde at sige, jeg skulle bare herhen. Og mine forældre gav heller ikke samtykke til det, men det er lige meget, det er dem, der bestemmer det. Så det synes jeg sgu er lidt mærkeligt." - Frederik

Nogle af børnene og de unge oplevede, at de ikke følte sig taget alvorligt eller lyttet til. Jens beskriver dommerens ageren under mødet:

"Når jeg talte, så sagde hun "ja" hele tiden, og det opfattede jeg i hvert fald som "jaja, kom nu videre", som om hun ikke ville høre, hvad jeg sagde. Og så hoppede hun rundt i alle forskellige ting, så jeg følte hun var lidt ligeglad, men skulle gøre det. Jeg blev irriteret, selvfølgelig gjorde jeg det. [...] Jeg synes, det lød som om de [de andre omkring bordet] var interesserede. De stillede mange videregående spørgsmål, som jeg svarede på. Så kunne de høre, om det var noget, jeg rent faktisk mente, eller om det var noget, jeg sagde for at komme hjem. Så jeg følte, at de lyttede." - Jens

Det skal i den forbindelse bemærkes, at en række studier viser, at børn og unges oplevelse af at blive hørt i sociale sager hænger sammen med, hvorvidt de har en oplevelse af, at afgørelsen går imod deres egne ønsker eller ej. Hvis de har en oplevelse af, at afgørelsen går imod dem, kan det skabe en oplevelse af ikke at blive lyttet til og hørt og at deres deltagelse ikke har nogen betydning.⁹⁴

Opsummering

Analysen viser, at en række forhold omkring forberedelserne til og afviklingen af nævnsmødet både hver for sig og samlet set kan være en hindring for, at barnet eller den unge føler sig tryk og får støtte til at give sin mening og holdning til kende. Det gælder for det første de lovfastsatte krav om,

⁹⁴ Ankestyrelsen. (2021). *Børn og unges oplevelse af møder i børn og unge-udvalg og klageinstanser*. København: Ankestyrelsen.

at mødet skal afholdes i en retsbygning, det store antal mødedeltagere, og at forældremyndighedsindehaveren altid skal være til stede under nævnsmøderne. For det andet viser analysen, at flere børn og de unge ikke føler sig lyttet til eller at blive spurgt ind til deres tanker om sagen, og at de kun i et meget begrænset omfang selv stiller spørgsmål. Dette indikerer, at nævnet i mange tilfælde ikke formår at skabe et rum for reel dialog som forudsat i ungdomskriminalitetsloven og i FN's Børnekonventions artikel 12.

7. Manglende klageadgang

Udgangspunktet i ungdomskriminalitetsloven er, at afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet ikke kan påklages til en anden administrativ myndighed. Afgørelser om de mest indgribende foranstaltninger, som f.eks. anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, kan dog påklages til Ankestyrelsen af forældremyndighedsindehaverne og af et barn eller en ung, der er fyldt 12 år.

Ordningen adskiller sig derved fra klageadgangen i det sociale system, hvor udgangspunktet er det modsatte, nemlig at alle afgørelser kan påklages til Ankestyrelsen. Det gælder også sammenlignelige afgørelsestyper, som f.eks. børne- og ungepålæg, jf. § 57 b i lov om social service, der kan påklages til Ankestyrelsen af både forældremyndighedsindehaveren og barnet, der er fyldt 12 år.

Af forarbejderne til ungdomskriminalitetsloven fremgår det om baggrunden for, at nævnets afgørelser som udgangspunkt er endelige, at:

“Det er afgørende – ikke mindst af hensyn til barnets eller den unges tarv – at sagerne kan afgøres hurtigt, så der kan opnås en hurtig afklaring på situationen”.

Som begrundelse for at visse afgørelser alligevel kan indbringes for Ankestyrelsen, fremgår det af forarbejderne til ungdomskriminalitetsloven, at disse afgørelser er kendetegnet ved at være *“af meget indgribende karakter,”* og at tilsvarende afgørelser vedrørende børn og unge, som ikke er omfattet af Ungdomskriminalitetsnævnets kompetence, i det sociale system vil blive truffet af det kommunale børn- og ungeudvalg med klageadgang til Ankestyrelsen.

Generelt har adgangen til at klage over myndighedsafgørelser til formål, dels at være en retssikkerhedsgaranti for borgeren, som derved får lejlighed til at anfægte en afgørelse, som borgeren er utilfreds med, dels et styringsredskab, hvormed der sikres ensartethed i myndighedernes afgørelsesvirksomhed.⁹⁵ Med andre ord, har klageadgangen således til formål dels at sikre kvaliteten af sagsbehandlingen, herunder at der ikke sker fejl i forbindelse med sagernes behandling hos myndighederne, dels at sikre, at borgerne kan prøve, hvorvidt myndighederne træffer korrekte afgørelser i overensstemmelse med loven. Det kan derfor give anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, at udgangspunktet i nævnsprocessen er, at der ikke er klageadgang.

⁹⁵ Betænkning nr. 657/1972 om begrundelse af forvaltningsafgørelser og administrativ rekurs m.v., s. 48.

Manglende klageadgang opfattes som retssikkerhedsmæssigt betænkeligt

Advokat Kristian Korshøj Jørgensen udtaler i en artikel til "Advokaten" omkring den manglende klageadgang i forbindelse med mindre indgribende foranstaltninger, eksempelvis at den unge skal være hjemme på et bestemt tidspunkt om aftenen:⁹⁶

"I disse sager er der ingen klageadgang. Jeg synes, at det er stærkt kritisabelt og desuden en forringelse af retssikkerheden for de unge, for samme type af afgørelse kan træffes af kommunen efter serviceloven. Og hvis det sker, kan afgørelsen godt påklages til Ankestyrelsen."

Advokat Kristian Korshøj Jørgensen tilføjer:

" at selvom disse foranstaltninger ikke umiddelbart synes at være voldsomme, så oplever de unge dem som et indgreb i deres frihed – præcis som voksne ville gøre det."

Flere af de fagpersoner, der er interviewet til denne analyse, sætter også spørgsmålstegn ved, om den manglende klageadgang giver barnet eller den unge de fornødne retssikkerhedsmæssige garantier. En kommunal sagsbehandler anfører herom:

"Og så er der en ting, som vi også nævner i [...]; der mangler klagemuligheder. [...] Det er lidt spøjst, at man laver et system, som faktisk har væsentligt forøgede muligheder for at anvende tvang, og så får de ingen klagemuligheder. Det er en retssikkerhedsmæssig betragtning"

En anden kommunal sagsbehandler anfører i lighed hermed:

"Der er jo ikke nogen klagevej, medmindre det er tvangsmæssigt – jo, så kan de gå rettens vej, det får de at vide [barnet/den unge]. Men forstår de det? Det tror jeg egentlig ikke. Det kan man jo gøre med alle mulige ting – gå rettens vej. Men det giver jo ikke rigtig mening at gøre, så der er jo reelt ikke nogen klageadgang."

Også strafferetsprofessor Jørn Vestergaard udtaler sig i ovennævnte artikel om betænkeligheder bl.a. i forhold til den manglende klageadgang:

"Kritikken fra organisationer og jurister har været massiv både før og efter indførelsen af Ungdoms-kriminalitetsnævnet. Retssikkerheden for de mistænkte"

⁹⁶ Hauerlev, H. (03.03.2021). Advokaten 1 Ungdomskriminalitetsnævnet. *Advokatsamfundet*

børn og unge er for ringe, blandt andet fordi der kun beskikkes en advokat i anbringelsessager, og fordi der i øvrigt savnes klagemuligheder.”

Der er ingen tvivl om, at det er vigtigt, at kriminalitetstruede børn og unge hurtigt modtager foranstaltninger, og den samlede proces bør derfor være så hurtig og effektiv som muligt. Dette skal dog ikke ske på bekostning af retssikkerheden, herunder en begrænsning af klageadgangen. For børn og unge kan også andre foranstaltninger end de mest indgribende opleves som bebyrdende. Det er på den baggrund vanskeligt at forstå, hvorfor afgørelser herom ikke kan påklages.

Manglende klageadgang kan gå ud over kvaliteten af afgørelserne

Af Ungdomskriminalitetsnævnets årsrapport fra 2019 fremgår det, at Ankestyrelsen traf afgørelse i 24 sager, hvori der var klaget over nævnets afgørelse. I 11 af sagerne traf Ankestyrelsen afgørelse om at ophæve eller ændre i hele eller dele af nævnets afgørelse om anbringelse m.v., og i 13 sager stadfæstede Ankestyrelsen nævnets afgørelse.⁹⁷

Af årsrapporten fra 2020 fremgår det, at Ankestyrelsen traf afgørelse i 42 sager, hvor der var klaget over nævnets afgørelse, hvoraf enkelte sager vedrørte sager, der var blevet afgjort af nævnet i 2019. Ankestyrelsen stadfæstede nævnets afgørelse i 29 af sagerne, og i 13 sager traf Ankestyrelsen afgørelse om at ophæve eller ændre hele eller dele af nævnets afgørelse.⁹⁸

Endelig fremgår det af årsrapporten fra 2021, at Ankestyrelsen traf afgørelse i 48 sager, hvor der var klaget over nævnets afgørelse. 8 af disse afgørelser var truffet af nævnet i 2020. Ankestyrelsen stadfæstede nævnets afgørelse i 37 sager. Ankestyrelsen traf i 8 sager afgørelse om at ophæve eller ændre dele af nævnets afgørelse.⁹⁹

Tabel 1: Antallet af klager til Ankestyrelsen, 2019 - 2021

	2019	2020	2021	Samlet
Klager til Ankestyrelsen	24	42	48	114
Ophævelse eller ændring i hele eller dele af nævnets afgørelse om anbringelse	11	13	8	32
Stadfæstelse	13	29	37	81

⁹⁷ Ungdomskriminalitetsnævnets Årsberetning 2019, side 46

⁹⁸ Ungdomskriminalitetsnævnets Årsberetning 2020, side 45

⁹⁹ Ungdomskriminalitetsnævnets Årsberetning 2021, side 39

Der ses ikke at foreligge nærmere offentligt tilgængelige oplysninger om indholdet af de sager, der har været påklaget til Ankestyrelsen.

Af årsrapporten for 2021 fremgår dog bl.a. følgende:

"Ankestyrelsen har i flere sager fundet, at oplysningerne der lå til grund for nævnets afgørelse, var mangelfulde. På denne baggrund har nævnet et øget fokus på at påse, at de tilvejebragte oplysninger er tilstrækkeligt til, at nævnet kan behandle sagerne og træffe afgørelse." ¹⁰⁰

I de sagstyper, hvor Ankestyrelsen er klageinstans for nævnets afgørelser, ses det således, at Ankestyrelsen i flere tilfælde har fundet, at de oplysninger, der lå til grund for nævnets afgørelse, var mangelfulde. Tilstrækkelig sagsoplysning er en såkaldt forvaltningsretlig garantiforskrift, og der er derfor ikke tale om en ubetydelig sagsbehandlingsfejl. Der er intet belæg for at antage, at der ikke også begås tilsvarende sagsbehandlingsfejl i de andre sagstyper, som behandles i Ungdomskriminalitetsnævnet.¹⁰¹

Det er på den baggrund retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at nævnets afgørelser som udgangspunkt ikke kan påklages, da det kan medføre, at en række sagsbehandlingsfejl, herunder utilstrækkelig sagsoplysning, ikke bliver identificeret, hvilket i værste fald kan medføre, at der træffes endelige afgørelser til skade for barnet eller den unge.

---

¹⁰⁰Ungdomskriminalitetsnævnets Årsberetning 2021, side 39, sidste afsnit

¹⁰¹ Ungdomskriminalitetsnævnets Årsberetning 2021, side 39

8. Barnets tarv i processen

I det følgende analyseres det, i hvilket omfang processen i og omkring Ungdomskriminalitetsnævnet er i tråd med "barnets bedste", jf. artikel 3 i FN's Børnekonvention. Det fremgår af Børnekonventionen, at i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for social velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.¹⁰² Barnets bedste skal dermed altid og i alle typer af sager være et primært hensyn.¹⁰³

Konceptet "*barnets bedste*" er komplekst og må vurderes fra sag til sag. Vurderingen skal foretages på et individuelt grundlag, så der tages hensyn til det enkelte barn, den konkrete kontekst og barnets personlige situation og behov.¹⁰⁴ Barnets bedste skal iagttages ikke blot ved traditionelle retssager, men også i andre processuelle sammenhænge, hvor børn involveres.¹⁰⁵

Vedrørende selve vurderingen af, hvad der tjener til barnets bedste i en given situation, har FN's Børnekomité overvejet, hvilke kriterier der skal tages med i overvejelserne.¹⁰⁶ De forskellige kriterier må opvejes mod hinanden alt efter den konkrete situation. Det er altså ikke muligt at sige, hvilke elementer som vejer tungest. Barnets mening er vigtig at have med, når der skal træffes en beslutning, som vedrører barnet. Også når det gælder yngre børn og børn i udsatte positioner, er det vigtigt at inddrage deres mening.¹⁰⁷ Barnets identitet og barnets hjemlige miljø og relationer samt beskyttelse af barnet og omsorg for barnet er på samme måde elementer, som skal medtages i afvejningen af, hvad der er til barnets bedste. Et andet element, som skal med i overvejelserne, er udsathed. Her er det især relevant at se på, om barnet har handicap, tilhører en minoritet, er på flugt, har været udsat for overgreb mv.¹⁰⁸ Barnets ret til sundhed og uddannelse indgår også som vægtige elementer. Hvilke kriterier, som finder anvendelse og med hvilken vægt, vil afhænge af den konkrete sag. Sommetider vil forskellige elementer være i konflikt med hinanden, og fokus må derfor være på at sikre barnets rettigheder i henhold til FN's Børnekonvention og at sikre en holistisk udvikling af barnet.¹⁰⁹

For at sikre at barnets bedste iagttages, skal staten udvikle gennemsigtige og objektive processer for alle beslutninger, som tages af lovgivere, dommere og administrative myndigheder, i særdeleshed på områder, hvor barnet direkte påvirkes.¹¹⁰ Det er vigtigt, at en sag er tilstrækkeligt oplyst, før der foretages en vurdering af, hvad der er til barnets bedste.¹¹¹ Det er på samme måde vigtigt at tage

---

¹⁰² FN's Børnekonvention, artikel 3.

¹⁰³ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 36.

¹⁰⁴ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 32.

¹⁰⁵ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 27.

¹⁰⁶ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 48 - 79.

¹⁰⁷ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 53 og 54.

¹⁰⁸ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 75.

¹⁰⁹ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 82.

¹¹⁰ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 87.

¹¹¹ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 92.

hensyn til tidsperspektivet, således at der hurtigt og uden unødige forsinkelser kan træffes en beslutning til barnets bedste. I højst mulig grad, skal et professionelt og interdisciplinært team bestående af forskellige faggrupper sammen tage stilling til, hvad der tjener barnets bedste.¹¹² Hvor en domstol eller et lignende organ skal træffe en afgørelse, der vedrører barnet, har barnet behov for passende juridisk repræsentation ud over sin værge eller bisidder.¹¹³ Alle beslutninger, der tages vedrørende et barn, skal begrundes fyldestgørende. Herunder skal det ved vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, eksemplificeres hvilke kriterier der er iagttaget og med hvilken vægt.¹¹⁴ Barnet skal have klageadgang i forbindelse med afgørelser, som træffes om det. To-instansprincippet skal altid iagttages, så det er muligt at få en anden vurdering af, om der ved den trufne afgørelse er taget hensyn til barnets bedste.¹¹⁵

Barnets bedste som et "mobilt" koncept muliggør en fleksibilitet i forhold til de situationer, forskellige børn befinder sig i. Samtidig åbner det op for en risiko for manipulation, idet stater har misbrugt "*barnets bedste*" til at retfærdiggøre lovgivning og politik, som havde andre hensyn i højsædet.¹¹⁶

Ved vurderingen af, hvorvidt Ungdomskriminalitetsnævnet lever op til Børnekomitéens standarder for varetagelsen af barnets tarv, vil der blive taget udgangspunkt i følgende spørgsmål:

1. Sikrer processen omkring Ungdomskriminalitetsnævnet, herunder screening, at der foretages en vurdering fra sag til sag (her tænkes også på kriterier for screening)?
2. Hvilke kriterier er indgået i afvejningen af barnets tarv?
3. Foretager politiet og Ungdomskriminalitetsnævnet reelt en afvejning af de forskellige kriterier over for hinanden?
4. Har man med barnets bedste for øje sikret, at beslutningsprocessen i nævnet er både gennemsigtig og objektiv?
5. Er sagerne, som kommer for nævnet, tilstrækkeligt oplyste?
6. Træffes der hurtige afgørelser uden unødigt forsinkelse?
7. Er der taget særlige hensyn for at tage hensyn til børn i udsatte positioner?
8. Får barnet passende juridisk bistand ud over dets værge eller bisidder?
9. Er afgørelserne i processen tilstrækkeligt begrundet, og har barnet klageadgang?
10. Er processen i nævnet fremmede for den holistiske udvikling af barnet?

---

¹¹² FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 94.

¹¹³ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 96.

¹¹⁴ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 97.

¹¹⁵ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 98.

¹¹⁶ FN's Børnekomité's General Comment No. 14, punkt 34.

Individuel vurdering, screening og afvejning af barnets tarv

Som det er beskrevet i rapportens afsnit 6.2, er der i screeningprocessen lagt stor vægt på vurderingen af kriminaliteten. Det klare udgangspunkt er, at børn og unge, som er sigtet eller mistænkt for personfarlig kriminalitet, skal henvises til nævnet. Det er dermed kriminaliteten, som er det bærende element for vurderingen af, hvorvidt nævnsbehandlingen vil være gavnlige. Hvis der er tale om anden alvorlig kriminalitet end den personfarlige, sker henvisningen, hvis der vurderes at være fare for, at barnet/den unge vil begå yderligere kriminalitet.

Nogle screeningmedarbejdere er opmærksomme på, at børn med særlige udfordringer ikke altid vil være målgruppen for nævnsbehandling. Det forekommer dog tilfældigt, om screeningmedarbejderne tager hensyn til dette, og der vil desuden være situationer, hvor screeningmedarbejdere ser sig nødsaget til på grund af kriminalitetens art at henvise sager til nævnet, selvom dette ikke forekommer at være i barnets interesse. Kommunernes mulighed for at indstille til, at et barn på grund af sin psykiske funktionsevne ikke er egnet til at modtage foranstaltninger i nævnet, er en forbedring af loven, idet der her, på kommunens foranledning, kan tages et individuelt hensyn, som ikke før var muligt. Dog er der ikke mulighed for at screeningsenheden selv foretager en sådan vurdering, ligesom undtagelsen er begrænset til børn og unge med *"svært nedsat psykisk funktionsevne"*.

Ovenstående peger på, at henvisningen til nævnet som det klare udgangspunkt afhænger af den kriminelle handling snarere end af en helhedsvurdering af, hvorvidt det vil være til gavn for barnets trivsel at få en sag behandlet i nævnet. Det lægges således indirekte til grund, at nævnets behandling af en sag i sig selv vil være befordrende for barnets trivsel. Processen forud for behandlingen i nævnet giver indtryk af, at politiet tager hensyn til en række objektive kriterier, der hovedsageligt knytter sig til den kriminelle handling eller mistanken om en sådan. Der er altså ikke på dette tidspunkt i processen tale om en afbalanceret afvejning af en række kriterier vedrørende barnets bedste.

Beslutningsprocessen i nævnet og sagsoplysning

Når sagen behandles i selve nævnet, må man formode, at nævnets medlemmer forsøger at afveje de forskellige kriterier for, hvad der vil være til barnets bedste. Det er dog tvivlsomt, om barnets egen mening, som beskrevet i afsnit 6.3, kommer til udtryk under behandlingen i nævnet.

Ved vurderingen af, om beslutningsprocessen i nævnet er gennemsigtig og objektiv, er det væsentligt at bemærke, at processen starter helt forskelligt, alt efter om den omhandler et barn eller en ung på 10 til 14 år eller et barn eller en ung på 15 til 17 år. Den første gruppe kommer i nævnet på baggrund af en screening foretaget af politiet og kan i og for sig have minimalt kendskab til sagen, før de møder op i nævnet. Som det fremgår af denne rapport's afsnit 7.2, vil det ofte være tilfældet, at børnene ikke har forudgående kendskab til sagsakterne og blandt andet derfor kommer

til at mangle en forståelse af, hvad det hele handler om. For de 15 til 17-årige vil de have været igennem en retssag forud for mødet i nævnet og vil derfor som udgangspunkt være bedre forberedt og have en bedre forståelse af, hvorfor de sidder i nævnet. Det er dog, som beskrevet i afsnit 7.3, generelt indtrykket, at barnet eller den unge ikke af sig selv stiller spørgsmål eller indgår i en mere dialogisk kommunikation med nævnet og de øvrige mødedeltagere, ligesom barnet eller den unge i mange tilfælde ikke har kendskab til størstedelen af mødedeltagerne. Dette kan bevirke, at beslutningsprocessen ikke opleves som gennemsigtig og objektiv.

Ud over selve screeningen spiller nævnet, som det er beskrevet i afsnit 6.4, en ikke uvæsentlig rolle i forhold til vurderingen af mistankekravet. Her fremgår det, at der kan være ganske stor forskel på, hvor mange oplysninger nævnet indhenter fra straffesagen, hvis nogen, idet indhentning af supplerende oplysninger er en mulighed, men ikke en pligt. I forhold til at få det fulde billede af barnets situation er det i alle sager, som skal for nævnet, det klare udgangspunkt, at kommunen har tre uger til at udarbejde en ungefaglig undersøgelse. Det er, som nævnt i afsnit 7.1, problematiseret af en række kommunale medarbejdere, at tidsfristen er tre uger mod de fire måneder, som kommunen efter lov om social service har til at udarbejde en børnefaglig undersøgelse. Idet kommunen til brug for undersøgelsen bl.a. skal indhente oplysninger fra andre myndigheder, som ikke er underlagt de samme tidsfrister, kan det vise sig overordentlig vanskeligt at lave en fyldestgørende ungefaglig undersøgelse til brug for nævnets behandling af sagen.

Hensyn til børn i udsatte positioner

Lovgivningen tager i nogen grad højde for børn i udsatte positioner, f.eks. i forbindelse med muligheden for undtagelse af børn med nedsat psykisk funktionsevne. Når kriminaliteten er det bærende element, som får børn og unge i Ungdomskriminalitetsnævnet, tages der dog ikke som sådan hensyn til, i hvilken grad barnet eller den unge må anses som udsat, idet det lægges til grund, at nævnet kan hjælpe barnet eller unge ud af kriminalitet uanset øvrige forhold i barnets eller den unges situation.

Hurtige afgørelser og juridisk bistand

Det er hensigten, at afgørelser, som træffes i Ungdomskriminalitetsnævnet skal træffes hurtigt og uden unødigt forsinkelse. Det tyder på, at der generelt er fokus på sagsbehandlingstiden, dog giver f.eks. den ungefaglige undersøgelse indtryk af en forhastet proces.

Det er langt fra i alle sager, hvor barnet tilbydes advokatbistand, eller hvad der i øvrigt måtte kendetegnes som passende juridisk bistand.¹¹⁷ Det er udgangspunktet, at der ikke tilbydes advokatbistand til børn under 12 år, mens børn som er fyldt 12 år kan få advokatbistand i f.eks. sager, som vedrører anbringelse.

---

¹¹⁷ Jf. Lov om ungdomskriminalitet, § 46.

Begrundelse og klageadgang

Politiets henvisning af en sag til nævnet begrundes ikke nærmere over for barnet og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, idet henvisningen ifølge lovbemærkningerne ikke anses for en afgørelse i forvaltningsretlig forstand. Som beskrevet ovenfor, er det vurderingen fra FN's Børnekomité, at et barn skal have klageadgang i forbindelse med afgørelser, som træffes om det. Screeningenhedens beslutning om, at et barn skal i Ungdomskriminalitetsnævnet, får betydning for barnet på den måde, at barnet herefter bliver ført gennem en større proces med et udfald, som vil få indflydelse på dets fremtid. Hertil kommer, at barnet selv kan opleve processens udfald som en straf. En stor del af afgørelserne fra Ungdomskriminalitetsnævnet kan som udgangspunkt ikke indbringes for en anden administrativ myndighed. Som det beskrives i afsnit 7 er baggrunden for dette ifølge lovbemærkningerne hensynet til barnets tarv, idet der *"hurtigt kommer en afklaring på situationen"*. Processen adskiller sig fra afgørelser efter lov om social service, hvor alle afgørelser om særlig støtte til børn og unge som udgangspunkt kan påklages. Dette synes, i modsætning til den manglende klageadgang i nævnet, netop at være i tråd med Børnekomitéens vejledning om hensynet til barnets tarv, hvor klageadgang over afgørelser truffet om barnet er essentielt. Det fremgår således klart af Børnekomitéens kommentarer til bestemmelsen om barnets tarv, at der dels skal træffes hurtige afgørelser, når disse vedrører børn, men at der også skal være adgang til at klage over afgørelser, som vedrører et barn. Det kan derfor ikke siges, at hurtige afgørelser er barnets tarv, når dette sker på bekostning af barnets ret til klageadgang.

Barnets holistiske udvikling

Spørgsmålet er herefter, om processen i og omkring Ungdomskriminalitetsnævnet samlet set er fremmede for den holistiske udvikling af barnet. Som det fremgår tidligere i denne rapport, har formålet med loven blandt andet været, at *"børn og unge bliver stillet til ansvar, når de begår kriminalitet"*.¹¹⁸ På samme måde henvises der i lovbemærkningerne til den politiske aftale af 29. juni 2018, hvor ordlyden *"kriminelle børn og unge i alderen 10 til 17 år"* anvendes.¹¹⁹ Præmissen om at børn helt ned til 10 år kan begå kriminalitet, hænger dårligt sammen med Børnekomitéens understregning af, at 12-13-årige børns frontallap er under stadig udvikling, hvorfor de ikke er i stand til fuldt ud at forstå konsekvenserne af deres handlinger. Børn på denne alder er på vej ind i deres ungdomsår, hvor hjernen undergår en gennemgribende udvikling, hvilket har indflydelse på risikovillighed, dømmekraft og evnen til at kontrollere impulser. Forskning på området indikerer, at hjernens modning fortsætter selv efter teenageårene, og altså stadig influerer den unges dømmekraft.¹²⁰ Børnekomitéen anbefaler på denne baggrund en kriminel lavalder på mindst 15 år.¹²¹ Børnekomitéen understreger, at børn under den kriminelle lavalder ikke skal betegnes som børn, der har begået kriminalitet.¹²² I en dansk kontekst står det imidlertid klart, at man med

¹¹⁸ Lovforslagets almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.1.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ FN's Børnekomité's General Comment 24, punkt 22.

¹²¹ Ibid.

¹²² FN's Børnekomité's General Comment 24, punkt 23.

Ungdomskriminalitetsnævnet, hvis målgruppe er de 10 til 17-årige, netop anser børn ned til 10 år som mulige kriminelle, hvilket står i modsætning til Børnekomitéens anbefaling. I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt den holistiske udvikling af barnet er iagttaget, tyder dette på, at lovgiver ikke i tilstrækkelig grad er opmærksom på barnet som et individ, der undergår en psykisk kompleks udvikling, og bør mødes på en anden måde end i et "kriminalitetsnævn". Denne formodning bestyrkes af de interviewede børns oplevelse af mødet i nævnet.

Opsummering

FN's Børnekonvention opsætter kriterier for, hvordan det sikres, at barnets tarv varetages bedst muligt. I nævnsprocessen er der en række områder, hvor disse kriterier ikke med sikkerhed kan siges at være opfyldt. Det gælder f.eks. sagsoplysning, juridisk bistand, klageadgang og sikring af en proces, som fremmer den holistiske udvikling barnet. Ved en samlet vægtning af disse kriterier må det anses for tvivlsomt, at nævnsbehandlingen i tilstrækkelig grad varetager barnets tarv.

9. Metode

Denne analyse har til formål at kortlægge retssikkerhedsmæssige og børnefaglige problemstillinger ved sagsbehandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Analysen bygger fortrinsvis på en retlig analyse af de regler, der regulerer Ungdomskriminalitetsnævnet med inddragelse af relevante nationale og internationale regler og praksis, herunder FN's Børnekonvention. De juridiske kilder består af lovgivning, lovforarbejder, vejledninger, retspraksis, juridisk litteratur m.v.

Analysen bygger endvidere på relevante offentlige rapporter, herunder Ungdomskriminalitetsnævnets årsrapporter og Justitsministeriets devalueringer af nævnsordningen. Desuden inddrages videnskabelige og faglige publikationer og statistik.

Til brug for analysen er desuden blevet interviewet ni børn og unge, der var i alderen 14-17 år, da deres sag blev behandlet i nævnet. Kontakten med børnene er blevet etableret gennem deres opholdssteder eller gennem kommunens børne- og ungeafdeling. Der er også blevet interviewet én forælder til et barn, der som 11-årig har været henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet. Hertil er der interviewet otte ansatte i den kommunale forvaltning fra fire kommuner, tre screeningsmedarbejdere hos politiet, tre nævnsmedlemmer (en dommerudnævnt, en repræsentant fra politiet og en kommunal repræsentant) og en medarbejder fra nævnets sekretariat.

Der er anvendt en semistruktureret tilgang i indsamlingen af interviews, hvilket betyder, at der forud for hvert interview er udarbejdet en spørgeramme, der vejleder interviewet og samtidig giver plads til nye og uddybende spørgsmål. De interviewede personer er alle anonymiseret i rapporten og er citeret ordret. Nogle udsagn er dog forkortet, hvilket angives i de pågældende citater. Det bemærkes, at interviewene ikke kan betragtes som en repræsentativ beskrivelse af sagsbehandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet. Interviewene bruges derimod til at anskueliggøre generelle problemstillinger og oplevelser blandt børn, unge og fagpersoner.

Der er endvidere til brug for analysen udarbejdet to spørgeskemaundersøgelser, som bl.a. består af delvist åbne spørgsmål, der har givet interviewpersonen mulighed for at bidrage med en uddybende besvarelse. Det ene spørgeskema blev besvaret af 14 nævnsmedlemmer og det andet af fire ansatte hos politiet eller anklagemyndigheden. Det bemærkes, at spørgeskemaundersøgelserne ikke er repræsentative. Spørgeskemaundersøgelsen bruges derimod til at anskueliggøre generelle problemstillinger og oplevelser hos ansatte hos politiet.

Vi har endelig modtaget aktindsigt i 80 anonymiserede afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet bl.a. med henblik på oplysninger om evt. inddragelsen af børn og unge. Afgørelserne ses ikke at indeholde oplysninger herom. Afgørelserne er derfor ikke anvendt selvstændigt i denne rapport.

Det bemærkes, at Justitia har været hovedansvarlig for afsnit 5 og afsnit 7, Børns Vilkår har været hovedansvarlig for afsnit 6 og Red Barnet har været hovedansvarlig for afsnit 8.

10. Litteratur

Cossar, J., Brandon, M., & Jordan, P. (2016). 'You've got to trust her and she's got to trust you': Children's views on participation in the child protection system. *Child & Family Social Work*, 21(1), 103-112.

Harkes, L. (2021). Når unge ikke inddrages i handleplaner: "Det meste blev foreslået." In M. Petersen & I. Kornerup (Eds.), *Børn som deltagere i professionel praksis* (pp. 167-184). København: Hans Reitzels Forlag

Havnen, K., Christiansen, Ø., Ljonens, E., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F., & Vis, A. (2020). Barnevernets undersøgelsesarbejd, delrapport 5 - Å medvirke når barnevernet undersøger: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøgelsesarbejd. Tromsø: Regionalt kunnskapssenter for barn.

Kloppenborg, H.S., & Lausten, M. (2020). Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Križ, K., & Roundtree-Swain, D. (2017). "We are merchandise on a conveyer belt": How young adults in the public child protection system perceive their participation in decisions about their care. *Children and Youth Services Review*, 78, 32-40.

Muench, K., Diaz, C., & Wright, R. (2017). Children and Parent Participation in Child Protection Conferences: A Study in One English Local Authority. *Child Care in Practice*, 23(1), 49-63.

Rapporter og årsberetninger

Ungdomskriminalitetsnævnets Årsberetning, 2019, 2020 og 2021

Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Ungefaglige undersøgelser og indstillinger – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet"

Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet"

Justitsministeriets Forskningskontor, 2021, "Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet"

Justitsministeriets forskningskontors devaluering, 2022 "Udmøntning af afgørelser, tilsyn og genindbringelse af sager",

Justitsministeriets Forskningskontor, 2023 "Antallet af behandlede sager og indholdet i Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet"

Justitsministeriets Forskningskontor, 2022, "Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2012-2021 - Med separate opgørelser for kommuner og politikredse."

Ungdomskriminalitetsnævnet – Årsberetning, 2019

Ungdomskriminalitetsnævnet – Årsberetning, 2020

Ungdomskriminalitetsnævnet – Årsberetning, 2021

Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet
© Red Barnet, Børns Vilkår og Justitia, 2023

Justitia

Justitia, der blev stiftet i 2014, er en uafhængig juridisk tænketank med fokus på bl.a. borgernes retssikkerhed og grundlæggende rettigheder. Justitias aktiviteter har til formål at levere uvildige og saglige bidrag til den offentlige debat og samfundsmæssige udvikling. Justitias arbejde med denne rapport er blevet til med støtte fra Hoffmann og Husmans Fond og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

Børn Vilkår

Børns Vilkår arbejder for at forbedre vilkårene for børn i Danmark. Organisationen blev grundlagt i 1979 og har siden da arbejdet for at støtte børn, der oplever mistrivsel og vanskeligheder i deres liv. Børns Vilkår har en række initiativer og programmer, der er rettet mod at hjælpe udsatte børn og unge.

Red Barnet

Red Barnet er Danmarks største børnerettighedsorganisation og er medlem af verdens største uafhængige børnerettighedsorganisation, Save the Children. Red Barnet arbejder i Danmark og flere end 120 andre lande, hvor de kæmper for børns rettigheder.

Publikationen kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

